

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 75 - UTGAVE 3/2022 - HEIMEVERNSBLADET UTGIS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

LIMET I AVDELINGEN

Samhold er avgjørende for å løse militære oppdrag, men kan man skape fellesskap med få treningsdager i året?

SIDE 24

Med livet som innsats

SIDE 2

Samholdet i spesialstyrkene

SIDE 20

Intensiv treningshøst

SIDE 50

MED LIVET SOM INNSATS

Lærer du bort én ting feil, kan soldaten dø.

TEKST OG FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Et sted nord i England har tåken lagt seg tett og regnet drypper ned over slitne gamle gårder og milevis med sauebeite. Langs jordet er det silhuetter av ukrainske soldater som øver i skyttergraver.

Med vann opp til ankene prøver soldatene å liste seg frem for å dekke hvert sitt hjørne, før to av dem kaster håndgranater for å slå ut fienden som kan være på andre siden.

– Dobre! Dobre! Remember to communicate, then you will work better as a team, roper en av de norske instruktørene med en tolk ved sin side som oversetter til ukrainsk.

Dobre betyr bra. Det er ett av mange ord og uttrykk instruktørene har lært av soldatene under treningen.

SOLDAT FOR FØRSTE GANG

Tre uker tidligere: En mørk og regnfull torsdagskveld i begynnelsen av oktober var rundt 200 ukrainske kvinner og menn på britisk jord for første gang. Bagasje og sekker ble plassert på linje før de stilte seg i kø for registrering og et varmt måltid.

Treningsleiren er bare et steinkast fra skyttergravene og sauebeitene. Kjente blikk møtes igjen etter et halvt år med krig i hjemlandet. Flere kaster seg over hverandre med tårer i øynene.

– Det er så godt å se deg. Jeg trodde aldri jeg skulle se deg igjen, sier en av ukrainerne.

For ett år siden jobbet de som rørleggere, taxijåførere, lærere, arkitekter og advokater. Dette er mennesker fra alle samfunnsklasser. Det var ingen som så for seg hverdagen som nå møter dem. Det er få som vet hva de neste ukene vil

bringe, men én ting er de alle forberedt på: etter fem uker skal de bli soldater. Enkelte har kamperfaring fra før, noen har avtjent førstegangstjeneste mens andre har aldri tatt i et våpen.

OPERASJON INTERFLEX

Dagene blir kaldere og kaldere og soldatene skal gjennom slit og mestrings. Det er mye å lære på kort tid. De blir trent i skyting, hvordan bevege seg rundt i stridsmiljø og å overleve i kaldt vær.

Operasjon Interflex er et britisk initiativ som bidrar til styrkeoppbygging av ukrainske soldater. I løpet av fem uker skal soldatene gjennom utdanning som skal gjøre dem i stand til å forsvare landet sitt.

Utdanningsløpet blir en balansegang og hver dag må det læres bort ny kunnskap, men samtidig må de norske instruktørene sørge for at de ikke går for fort frem. Det er livsviktig at soldatene husker hva de har lært.

– Granada! roper en ukrainsk soldat.

Midt i et tett skogholt lærer soldatene å ta grep og en soldat kaster en granat så langt han klarer. Leksjonen læres bort på engelsk og instruktørene setter av ekstra tid slik at tolkene kan oversette til ukrainsk. Noen ganger kommer ikke instruktørene frem til det riktige ordet, men da kommer tolkene til unnsetning for dette har de gjort før. Flere av dem har vært med på utdanningen siden operasjon Interflex startet i Storbritannia tidligere i sommer.

– Det har gått veldig bra å lære seg å undervise med tolk, og vi justerer undervisningen etter hvert som det blir mer naturlig å gjøre mer praktisk trening. Vi bruker også bilder og tegninger.

”

– Å kunne jobbe sammen i lag og bli gode venner for et felles mål er det mest nyttige jeg har lært i denne utdanningen

«McGregor»
ukrainsk soldat

Vi forklarer mindre enn det vi vanligvis gjør og det har veldig god effekt, forteller en instruktør fra Telemark bataljon.

KAMPVILJEN

– It's time to prepare your dinner, it's important that you eat, roper en av instruktørene.

De ukrainske soldatene reagerer ikke. De graver og graver for å lage den perfekte stillingen. Slik at den er klar når mørket har lagt seg.

– Det er den meste motiverte gjengen jeg har vært med, sier instruktøren.

Kampviljen er skyhøy og instruktøren forteller at dette er den meste reflekterte gjengen de har undervist, fordi soldatene vet hva de går til. De kan ikke få denne treningen unna fort nok, fordi de vil tilbake til Ukraina og slåss.

Samholdet blir mye sterkere når soldatene har et felles mål. Målet er å vinne krigen. De har lik motivasjon og de bygger hverandre opp før møte med den russiske fronten.

I den ene stillingen som graves møter vi «McGregor»; en ukrainsk soldat som jobbet med medier og kommunikasjon før krigen brøt ut. Han har fullført førstegangstjeneste og meldte seg frivillig til militærtjeneste for å kjempe for familie og venner som har dødd i krigen.

Å dra han ut av feltøvelsen kun i fem minutter for å snakke om hvordan han har det, gjør han utålmodig etter å komme seg tilbake til laget for å hjelpe til med gravingen. Han ser seg over skulderen gjentatte ganger for å sjekke om laget trenger hjelp.

– En av de viktigste tingene jeg har lært av denne treningen er hvordan man skal jobbe sammen i makkerpar, lagvis og i tropen. Å kunne jobbe sammen i lag og bli gode venner for et felles mål er det mest nyttige jeg har lært i denne utdanningen, og det skal jeg ta med videre til krigen i hjemlandet, forteller «McGregor».

EN DAG NÆRMERE KRIGEN

En tidlig morgen står instruktørene opp for å gjøre seg klar til enda en dag med trening. Det begynner å nærme seg slutten av Interflex. Med trøtte blikk og går-

dagens våte og gjørmete uniform er de klare for en ny dag med masse inntrykk.

– De småtingene vi vanligvis klager på har ingenting å si nå lenger. Det setter ting i perspektiv når den gjengen du trener skal rett i fronten og kjempe for sine døde familier, sier en av instruktørene.

– Dette er det mest meningsfulle oppdraget jeg kommer til å gjøre i løpet av min militære karriere, stadfester han ydmykt.

Instruktøren kjenner på at det er umulig å ikke bli glad i den ukrainske gjengen. Han synes det er hjerteskjærende at de skal rett i krigen når de reiser tilbake. De vet at flere av soldatene mest sannsynligvis ikke kommer til å overleve.

– Hvis du gjør en dårlig jobb med å lære bort leksjonene, så vil soldaten du lærer det til stille mye dårligere. Sannsynligheten for å dø er betraktelig større. Gjør du det bra som instruktør, kommer de i mye større grad til å overleve krigen. Viktigheten av det vi lærer dem er mye nærmere, fordi de skal rett ut i krigen og teste ferdighetene med livet som innsats.

?

HVA ER INTERFLEX?

Operasjon Interflex er et britisk initiativ som skal styrke det ukrainske forsvarsets utholdenhet og bidra til styrkeoppbygging. Ukrainske soldater skal gjennom en intensiv fem ukers grunn-

leggende soldatopplæring. Heimevernet leder det norske bidraget til operasjon Interflex, og flere allierte land deltar i opplæringen i Storbritannia. I første kontingent ble de ukrainske soldatene

trent av om lag 70 norske instruktører fra Hærens hurtige reaksjonsstyrke, Telemark bataljon i Brigade Nord. Neste år er det instruktører fra Heimevernet som bidrar til opplæringen.

Elisabeth Michelsen

Sjef Heimevernet

Kjære HV-soldater! Nok et annerledes heimevernsår går mot slutten. Ikke før hadde pandemien begynt å slippe taket så strammet Russland grepet omkring Ukraina – og i februar var krig i Europa igjen et faktum.

Julen er en tid for å stoppe litt opp og reflektere over alt det vi er en del av - også som heimevernssoldater. 2022 har vært et år med høy aktivitet på en rekke områder. Regjeringens ekstrabevilgning på 300 millioner kroner har gjort det mulig å trene Heimevernets struktur slik vi er forutsatt å trene. Vi har trent og øvd mer enn på mange år, vi har gjennomført et stort antall troppefører- og fagkurs og mange av dere har løst en rekke skarpe oppdrag over hele landet og i utlandet. Det er jeg svært fornøyd med, for menneskene er fortsatt Heimevernets viktigste ressurs. Jeg er klar over at for noen av dere, deres familier og arbeidsgivere kan den økte aktiviteten være utfordrende. Derfor vektlegger jeg at all trening og øving skal preges av effektiv tidsbruk. Det kan vi alle bidra til!

Det gjennomgående temaet i denne utgaven av heimevernsbladet er samhold. Samhold er en kilde til styrke i makkerparet, laget, Heimevernet, allianser og samfunn. Samhold kommer ikke av seg selv og skapes på ulike måter. Sentralt står mellommenneskelige relasjoner, felles verdier og noen ganger kommer en felles motstander godt med. Jeg er svært opptatt av arbeidsmiljøet i Heimevernet fordi dette skaper grunnlaget for et godt samhold. Mennesker som vil hverandre vel, behandler hverandre på en god måte og står opp for hverandre. Samhold skaper tillit internt i Heimevernet og eksterne får tillit til oss. Tillit til Forsvaret er en viktig forutsetning for forsvarsvilje i befolkningen.

Samhold skapes også i gode nettverk av mennesker med felles interesser. Vi er mange i Heimevernet som bruker mye tid på våre samarbeidspartnere militært og sivilt. Jeg ønsker å anerkjenne alt det viktige arbeidet som våre heimevernssoldater og støttespillere gjør i beredskapsråd,

på arbeidsplasser, skoler og i frivilligheten - hver eneste dag over hele landet.

Krigen i Ukraina har minnet oss på betydningen av forsvarsvilje i befolkningen og soldater på bakken. Krig i all sin grusomhet handler til syvende og sist om kampen mellom viljer. Derfor er det så viktig at vi alle bidrar til en robust befolkning i Norge; en befolkning med motstandskraft for alle typer negativ påvirkning. Forsvarsvilje fostres og beredskap bygges i fredstid. Ukrainerne brukte tiden fra 2014 godt. Ukrainerne vet hva samhold betyr både internt og eksternt. Derfor er den støtten som også Norge bidrar med helt avgjørende for ukrainsk motstandskamp.

Denne høsten har Heimevernet ledet det norske bidraget til operasjon Interflex, som handler om utdanning av ukrainske soldater i Storbritannia. Det første bidraget besto hovedsakelig av soldater fra Telemark bataljon, støttet av FPVS og NLOGS. Det har vært et oppdrag preget av sterke inntrykk og krevende arbeidsforhold, men først og fremst et oppdrag som opplevdes svært meningsfullt. I de kommende kontingentene vil det i stor grad være personell fra Heimevernets styrkestruktur som stiller som instruktører, ledet av noen av våre dyktigste innsatsstyrkesjefer. Før jul samles de for å gjøre sine forberedelser og på nyåret starter arbeidet med å utdanne nye ukrainske soldater.

Heimevernet går nå inn i et nytt år mer relevant enn på lenge. Heimevernet er en viktig og relevant beredskapsaktør som blir kallet på når samfunnet har behov. Vi vil også i 2023 stille når mennesker har gått seg bort, allierte trenger styrkebeskyttelse eller politiet trenger vår bistand. Vi vil bistå ukrainerne med vår kompetanse og bidra inn i landets mange beredskapsråd. Men først og fremst vil hele Heimevernet trene og øve på vår primære funksjon som soldater i Norges territoriale styrker.

Jeg ønsker dere en riktig god jul og et godt nytt år!

Overalt – Alltid

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:

Brigader Morten Eggen, NK/stabssjef HV

Redaktør:

Rådgiver Siv Iren Brænd

Grafisk design:

Tore Ellingsen

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET

Kommunikasjonssjef HV:

Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen

Fagleder kommunikasjon HV:

Rådgiver Stein Cato Nybakken

Combat media team 1:

Seniorkonsulent Tore Ellingsen

Spesialist Karen Gjetrang

Combat media team 2:

Kaptein Rune Haarstad

Spesialist Kristian Kapelrud

Combat media team 3:

Kvartermester Ingvild Ekrol

Spesialist Helene Sofie Thorkildsen

Presse- og informasjonsassistenter:

Ledende flysoldat Elise Aschim Kornum

Flysoldat Ine Hagen

Flysoldat Nicolai Holth

TIPS OSS

Siv Iren Brænd

Telefon: 40028135

Epost: sbrand@mil.no

Heimevernsbladet

Postboks 393 Terningmoen

2403 Elverum

forsvaret.no/hv

TRYKK

07 MEDIA

Bladet ble sendt til trykk 9. desember 2022

OPPLAG

45520

FORSIDEN

Troppssjef Tom Hetlevik og soldater fra innsatsstyrke Osprey i Agder og Rogaland HV-distrikt 08 har i høst bistått politiet med forsterket vakthold på Kårstø prosessanlegg for naturgass.

Foto: Tore Ellingsen

FØLG OSS PÅ

13

På mange kontorer i Forsvaret og i noen hjem henger det en 73 år gammel plakate som de fleste med lederutdanning i Forsvaret har et forhold til. «Plakaten på veggen» skal fungere som en påminnelse, veiledning eller en huskeregel for hvordan militære ledere skal reagere dersom det blir begått krigshandlinger i Norge. Men er plakaten fortsatt relevant den dag i dag?

20

Forsvarets spesialkommando løser komplekse oppdrag, ofte med små enheter. De må kunne stole på hverandre og kjenne hverandres styrker og svakheter. Hvordan bygges samhold og fellesskap i et slikt miljø? Og bygges samholdet ovenfra og ned eller nedenfra og opp?

46

På grunn av den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa var det i år viktigere enn noen gang å vise frem et landsdekkende heimevern under Uniform på jobben-dagen. 6. desember tok heimevernsoldater over hele landet på seg uniform på sin sivile arbeidsplass og fikk vist frem lokal beredskap på en god måte.

24

Troppssjef Tom Hetlevik og soldater fra innsatsstyrke Osprey i Agder og Rogaland HV-distrikt 08 har i høst bistått politiet med forsterket vakthold på Kårstø prosessanlegg for naturgass. Den erfarne innsatsstyrkesoldaten er ikke i tvil, samholdet i innsatsstyrken er unikt og samfunnsviktige oppdrag styrker det ytterligere.

50

19. mars ga regjeringen forsvarssektoren en tilleggsbevilgning på 3,5 milliarder kroner. Av denne bevilgningen fikk Heimevernet 300 millioner kroner. Pengene har blitt brukt til økt trening og kursing av Heimevernets soldater. Noe som har resultert i mer treningsaktivitet enn på mange år, over hele Norge.

INNHold

02 NYTT I HV

Trener ukrainske soldater

06 LEDER

Sjef Heimevernets ord

10 AKTUELT

Stort og smått fra HV-Norge

13 PLAKATEN PÅ VEGGEN

Gjeldende i 2022?

16 HVORFOR ER SAMHOLD VIKTIG?

I en militær avdeling

20 DET AVGJØRENDE SAMARBEIDET

Spesialstyrkene

24 TOM HETLEVIK

Portrettet

30 PASSER PÅ EN LITEN BIT AV NORGE

Hvorfor er det viktig å møte på årlig trening?

32 LAGQUIZ

Hvor godt kjenner du laget ditt?

36 KAMERATSKAP

Avgjørende for trivsel

38 KULTURBYGGING

25 nye soldater

42 GEORGIA

Samarbeid i 10 år

46 UNIFORM PÅ JOBBEN-DAGEN

Viste seg frem for hele Norge

50 TRENTE FOR OVER 300 MILLIONER

Travel treningshøst

54 HEIMEVERNSBLADET 75 ÅR

1997-2022

58 HEIMEVERNETS VÅPENSKOLE

Nytt maskingevær til HV

STOR INTERESSE FOR INTERFLEX

TEKST: Nicolai Holth FOTO: Helene Thorkildsen

Operasjon Interflex er et britisk initiativ som bidrar til styrkeoppbygging i Ukraina gjennom opptrening av ukrainske soldater.

18. oktober ble det lyst ut stillinger som instruktører til Operasjon Interflex og på en uke var det kommet inn over 400 søknader. Innen søknadsfristen var det nesten 1000 søkere. Forsvaret.no har også hatt skyhøye besøkstall på siden for Operasjon Interflex. Landings siden hadde tre ganger så mange besøkende som tilsvarende landingssider på samme tidspunkt.

Mange av søkerne kommer fra Heimevernets egen styrkestruktur, men det er også mottatt mange søknader fra andre avdelinger i Forsvaret samt fra sivile med tidligere forsvarskarriere.

Første pulje med instruktører drar til Storbritannia allerede på nyåret. Andre kontigent drar i mars/april. Allerede nå har HV fått signaler om dobling av oppdraget fra sommeren 23.

POLSK BESØK HOS SJEF HV

TEKST OG FOTO: Karen Gjetrang

I oktober besøkte den territoriale sjefen fra det polske heimevernet Elverum. Her fikk han og kollegaene et godt innblikk i hvordan Heimevernet er satt sammen i Norge.

– Vi står i en tid der samarbeid på tvers av landegrenser er viktigere enn noen gang. Polen er et NATO-land, men også et land som bare over seks år har bygd opp sin territoriale styrke fra null til trettifem tusen. Det er et imponerende stykke arbeid, som vi nå har fått god innsikt i hvordan de har klart, men vi har også hjulpet dem på veien, forklarer Elisabeth G. Michelsen, sjef for Heimevernet.

Den polske sjefen forteller at han er svært

imponert over den tilliten Heimevernet i Norge har hos det norske folket, og at han har hentet mye inspirasjon fra Norge i oppbyggingen av det polske heimevernet.

– Jeg er veldig glad for og fornøyd med den åpenheten vi møtes med hos det norske Heimevernet, forteller Wiesław Kukuła, sjef for territoriale forsvarsstyrker i Polen.

– Vi har diskutert forskjellige erfaringer, som eksempelvis hvordan de har bygd opp sine styrker og hva slags erfaringer de har fått fra de territoriale styrkene i Ukraina, forteller generalmajor Elisabeth G. Michelsen.

Visste du at... Heimevernet har egne nettsider? Sjekk ut forsvaret.no/hv

NY HOVEDTILLITSVALGT FOR HELE HEIMEVERNET

TEKST OG FOTO: Nicolai Holth

Tidligere har det vært utfordrende for de tillitsvalgte i Heimevernet å ta opp saker og dele informasjon seg imellom, fordi det ikke har vært en arena for det, men det vil det bli nå.

– Jeg har veldig troen på denne nye tillitsvalgtordningen, sier Andreas Arnseth (48).

Han er fra Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 og ble valgt til hovedtillitsvalgt for hele Heimevernet.

Hver tropp i Heimevernet (HV) har en tillitsvalgt. Den tillitsvalgte møter i områdeutvalget, og hvert område sender hver sin tillitsvalgte til distriktsrådet. Distriktsrådet består av flere tillitsvalgte samt noen sivile representanter. 11 distrikts-hovedtillitsvalgte møtes en gang i året sammen med sjef Heimevernet for å diskutere ulike saker. Søndag 16. oktober

møttes de og valgte Arnseth som hovedtillitsvalgt (HTV) for hele Heimevernet.

Sammen med sjef HV har Arnseth både tro og forventninger til at dette skal fungere. Han mener det er en god ordning og er glad for at de tillitsvalgte nå enklere kan kommunisere seg i mellom, samt ta saker høyere opp i systemet.

Han mener at mindre saker burde løses på så lavt nivå som mulig, men han er forberedt på å kunne ta større saker, som påvirker flere HV-distrikter, opp til sjef HV.

NYTT OM NAVN

HV-05: Oberstløytnant Jann Millnar Eggen er ny distriktssjef i Opplandske heimevernsdistrikt 05. Han kommer fra jobben som G1 i Heimevernsstaben.

HV-11: Ny distriktssjef i HV-11 er Rune Enlien.

HV-12: Ny distriktssjef i HV-12 er Erik Skjærvold.

SAMTRENING MED POLITI OG HV

TEKST OG FOTO: Ingvild Ekrol

Tirsdag 29. november ble øvelse Samhandling med Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16, politiet og Troms Kraft gjennomført i Tromsø.

Det var sikring og overtakelse av objekt som sto på agendaen da politiet og Heimevernet trente sammen denne kjølige novemberdagen. Vakt- og sikrings-troppen (V&S) fra HV-16 overtok vakthold av en kraftinstallasjon, før politiet dro videre på nytt oppdrag. V&S-troppen fulgte etter for på ny å overta og sikre objekt.

Prosjektleder fra Heimevernet, major Sverre Dæhli, var svært fornøyd med

hvordan samtreningen foregikk.

– Det er viktig at vi blir godt kjent med hvordan de ulike etatene gjør sine ting, slik at vi klarer å virke sammen når vi må det.

Samarbeid mellom heimevern og politiet er viktig for at de ulike aktørene skal bli kjent med hverandre, med hverandres prosedyrer og hvordan man best kan jobbe sammen for å løse oppdrag. Det er naturlig å trene på å sikre essensiell sivil og militær infrastruktur, slik at politiet og Forsvaret er forberedt på nettopp å beskytte regionens infrastruktur når det er nødvendig.

SAMARBEID FOR FREMTIDEN

Hvordan vi som nasjon skal være best forberedt på fremtiden er en oppgave Landsrådet for Heimevernet jobber jevnlig med.

TEKST: Ine Hagen FOTO: Elise Kornum

Det var duket for halvårsmøte for de 26 medlemmene av Landsrådet på Terningmoen leir i Elverum i slutten av november. Det ble gode diskusjoner mellom medlemmene i organisasjonene og ledelsen i Heimevernet. Et av de sentrale spørsmålene var hvordan Heimevernet best mulig skal utvikle seg, og hvordan de skal samarbeide med den sivile sektoren for å skape et sterkere heimevern i fremtiden.

– Vi i Landsrådet ønsker å bidra til å styrke sjef Heimevernet, Elisabeth Gifstad Michelsen og Heimevernsstaben sine vurderinger opp i mot beslutningene som skal bli tatt, forteller leder for landsrådet, Are Tomasgard.

BINDELEDD

Hovedrollen til Landsrådet er å være et bindeledd mellom Heimevernet og sivilsamfunnet, og at den gode koblingen organisasjonene har til Heimevernet vedlikeholdes. Videre jobber de for å gi gode råd til sjef Heimevernet.

– Å ta med seg informasjon, perspektiv og forståelse fra Heimevernet ut til organisasjonene for å skape samhold er noe som prioriteres, sier Tomasgard.

Under møtet ble det satt av god tid til at de 11 organisasjonene som er representert i Landsrådet gikk gjennom sine forslag til bedring. Og så diskuterte de seg frem til de forslagene som gagnar Heimevernet på best måte.

Regiondirektør for NHO Innlandet, Jon

Kristiansen er også nestleder i Landsrådet. Som nestleder sitter han i arbeidsutvalget til Landsrådet sammen med blant annet LO, Bondelaget og Røde kors.

– Under møtet jobbet vi målrettet mot beredskapssituasjonen som vi står i. Jeg vil si vi er under et faseskifte i samfunnet rundt oss, som vi naturligvis tar stilling til, opplyser Kristiansen.

BORDØVELSE

Under møtet var det lagt opp til en mini-øvelse der et stort kart over Norge var spredd ut over hele gulvet.

– Intensjonen er å trene Landsrådets rolle i ulike scenarioer som kan oppstå, forteller nestlederen. Gruppearbeidet tok utgangspunkt i to dilemmaer som er relevante for Heimevernet, forklarer Kristiansen.

Dilemma én gjaldt disponering av personell og om funksjonen i Heimevernet er viktigere enn den sivile jobben.

– Vi kom frem til at hvert enkelt tilfelle må vurderes med tanke på situasjonen. Kanskje vil jobben som IT-tekniker i noen tilfeller være viktigere enn HV-tjenesten.

Dilemma to handlet om hva organisasjonene i Landsrådet kan bidra med for å understøtte Heimevernet. Dette skal også diskuteres i distriktsrådene senere.

– Målet er at organisasjonene på distriktsnivå får et godt bilde av hvordan de kan støtte Heimevernet, Forsvaret og totalforsvaret i ulike scenarioer. Noen eksempler fra de siste årene er leirskredet på Gjerdrum, forsterket grensekontroll og vakthold ved olje- og gassanlegg, beskriver Kristiansen.

LANDSRÅDET FOR HEIMEVERNET

Landsrådet for Heimevernet er etablert for å sikre Heimevernets forankring i de sivile organisasjonene som er valgt

ut på bakgrunn av sin store samfunns-, nærings- eller beredskapmessige betydning. Landsrådet samles normalt

to ganger hvert år, og skal bistå med uttalelser, forslag og råd i alle viktige spørsmål som angår Heimevernet.

Kilde: Regjeringen.no

HAUGE: Utover i 1941 ble den militære motstanden organisert i Milorg. Sommeren 1941 godkjente regjeringen Nygaardsvold i London Milorg som en del av det norske Forsvaret. Jens Christian Hauge ble fort en sentral person i organisasjonen. Etter krigen ble han Forsvarsminister og var med på etableringen av Heimevernet. Under sin periode som forsvarsminister var han med på å forberede Norges tilslutning til NATO i 1949. Plakaten på veggen ble fastsatt juni i 1949.

HVA BETYR «PLAKATEN PÅ VEGGEN» I DAG?

Det 73 år gamle direktivet ble laget som en veiledning og en påminnelse etter 9. april 1940 om hvordan militære ledere skal reagere dersom det blir begått krigshandlinger i Norge.

TEKST: Karen Gjetrang FOTO: Karen Gjetrang og arkiv

«Plakaten på veggen» eller «Direktiver for militære befalingsmenn og militære sjef ved væpnet angrep på Norge» ble fastsatt ved kongelig resolusjon 10. juni 1949. Det er et regelverk for alle militære sjef om Norge skulle bli angrepet. Direktivet beskriver plikten alle befalingsmenn har til å starte forsvarskampen med alle tilgjengelige midler om Norge angripes militært. Direktivet ble sist oppdatert i 2005.

– «Plakaten på veggen» har stor symbolverdi og bør oppfattes som et viktig dokument og en sentral forhåndsordre til militære befalingsmenn, sier oberstløy-

tnant og sjefsjurist i Heimevernet, Lars Morten Bjørkholt.

Men er plakaten fortsatt relevant den dag i dag?

– Den er fortsatt relevant. Sambands-systemet kan gå ned, og da får man ikke snakket med ledelsen sin. Innholdet i direktivet er svært relevant dersom avdelinger og sjefer ikke får kontakt med hverandre, sier Bjørkholt.

Oberst Asbjørn Lysgård er sjef styrkestruktur i Heimevernet. Han har valgt

å henge «Plakaten på veggen» slik at han ser den hver gang han åpner døren til kontoret sitt.

– Grunnen til at «Plakaten på veggen» er like aktuell i dag er den mentale forberedelsen. Den minner oss om at vi har en plikt til å stå opp og kjempe, selv om det kan virke som om alt håp er ute, forteller Lysgård. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i verden gjør at Lysgård mener påminnelsen kan være ekstra viktig.

– Jeg tror «Plakaten på veggen» har sin relevans i dagens samfunn, med en usikker

ALDRI IGJEN: «Plakaten på vegg» hjemler at det er mulig for lokale militære ledere å innkalle mannskaper og bevæpne dem. Lærdommen fra 9. april 1940 var blant annet at sentrale myndigheter kan bli satt ut av spill ved en okkupasjon.

politisk situasjon, med et nytt jernteppe over Europa og med uklare linjer på hva som er krig og hva som er digitale hybride angrep.

HANDLE PÅ EGET INITIATIV

Jurist Bjørkholt forteller at noe av det som gjør «Plakaten på vegg» like aktuell og viktig som da den ble skrevet er muligheten til å handle uten å være avhengig av beskjed ovenfra.

– Det handler egentlig om at man ikke skal vente på beskjed, men handle på eget initiativ.

– Hva betyr dette i dag?

– Det betyr at dersom man får kjennskap til at fiendtlige styrker går til angrep mot Norge, så skal du først gjøre det du kan for å komme deg frem til oppsettsstedet ditt, eller der krigshandlingene foregår, sier Bjørkholt.

22. JULI

Da bomben gikk av i regjeringkvartalet i 2011, var det en uvisshet om hvorvidt dette kunne være en krigshandling. Likevel valgte flere heimevernsoldater

å handle som om dette var et angrep på landet til noe annet var bekreftet.

Lysgård forteller at siden andre verdenskrig har det vært to hendelser hvor plakaten var aktuell. I 1968, da det ble mobilisert på grensen til Russland, og under angrepene i Oslo og på Utøya.

På kort tid ble vakt- hold og sikring av flere sentrale steder iverksatt av Heimevernet.

Etter eksplosjonen i regjeringkvartalet kunne man ikke utelukke at det ville komme flere rettede angrep.

Forsvarets innledende forberedelser og innsats ble vurdert i forhold til en slik mulighet, sa forsvarsministeren etter terrorangrepet.

– Plakaten ble jo aktualisert med terrorhandlingene 22. juli, men det var ikke sånn at sambandssystemet ikke fungerte, forteller Bjørkholt.

PLAKATEN VI HÅPER AT VI ALDRI FÅR BRUK FOR

– Hvordan skal befal og offiserer i HV forholde seg til «Plakaten på vegg» i dag?

– De bør bruke litt tid på å diskutere hva det betyr for dem i deres egne distrikt, mener Bjørholt.

Han tror det kan være lurt at de er innforstått med hva de skal gjøre dersom de hører at det foregår krigshandlinger mot Norge.

Krigen i Ukraina har vist hvordan krig kan slå ut strømmen i flere områder. Lysgård sier et angrep på landet ikke nødvendigvis er det samme i dag som da direktivet ble skrevet.

– Et eventuelt militært angrep nå kan bety noe helt annet. Det kan være et angrep med digitale midler, hybride midler, cyberangrep eller jamming, sier Lysgård.

«Plakaten på vegg» ble laget med den tanke på at det som skjedde under andre verdenskrig aldri skulle skje igjen.

– Norge må aldri være så dårlig forberedt som vi var i 1940, avslutter oberst Asbjørn Lysgård.

LARS MORTEN BJØRKHOLT

ØBERST ASBJØRN LYSGÅRD

I St.prp. nr. 139-1948 om ekstraordinære beredskapstiltak m. v. 1. januar 1949-30. juni 1950 er det under avsnitt III gjort rede for en del grunnsetninger som skal gjelde både for planlegging og gjennomføring av vårt forsvar. I Innst. S. nr. 283-1948 fra Komiteen for særlig utenrikspolitisk saker og beredskapssaker, side 648, har komiteen erklært seg enig i disse grunnsetningene.

Departementet har funnet at grunnsetningene bør utformes i mer konkrete direktiver til militære befalingsmenn og militære sjef, og at disse direktiver bør fastsettes ved Kongelig resolusjon.

Direktivene skal slå igjennom overfor alle eldre bestemmelser som kommer i strid med direktivene. Etter hvert som gjennomarbeidingen og vurderingen av eldre bestemmelser skrider frem, vil direktivene bli innarbeidet, og uoverensstemmelser vil ikke forekomme.

Departementet har på ett tidligere tidspunkt bestemt at grunnsetningene skal innarbeides i den militære undervisning på alle trinn. Utkastet til direktiver har vært behandlet i de militære staber og har også vært gjenstand for inngående drøftinger i den sentrale sjefsnemnd. Forsvarsdepartementet tilrår:

Det fastsettes direktiver for militære befalingsmenn og militære sjef ved væpnet angrep på Norge i samsvar med vedlagte utkast.

Fastsatt ved kgl.res. 10. juni 1949.

Direktiver for militære befalingsmenn og militære sjef ved væpnet angrep på Norge.

I. DEFINISJONER.

- 1) **Med militær befalingsmann** forstås i dette direktiv enhver befalingsmann med grad fra sersjant, kvartermester eller lignende og oppover uten hensyn til om han er fastlønt, vernepliktig, ulønt eller utskrevet.
- 2) **Med militærsjef** forstås i dette direktiv:
  - a) Sjef for forsvarsgren, kommandosjef i distriktene (DK, SK, og LK-sjef), sjef for selvstendig administrert avdeling i alle forsvarsgrener, derunder sjef for fly- og flåtestasjon.
  - b) Militær befalingsmann som ved mobilisering er disponert som sjef for enhet ned til kompani, fort, fartøy, skvadron eller tilsvarende enhet.
- 3) **Med væpnet angrep** forstås i dette direktiv enhver uhjemlet inn-trengning over norsk land-, sjø- og luftterritorium av væpnede styrker fra fremmed makt, når de åpenbart har fiendtlige hensikter eller når de bruker makt mot norske styrker som vil stanse dem.
- 4) **Med kommandodistrikt** forstås i dette direktiv distriktet for vedkommende Distriktskommando (DK), Sjøforsvarskommando (SK) og Luftkommando (LK).
- 5) **Med femtekolonister** forstås i dette direktiv nordmenn eller utlendinger som innenfor landets grenser arbeider for fremmed makt med ulovlig etterretningsvirksomhet, planlegging og gjennomføring av sabotasje, attentater eller lignende.

II. DIREKTIV SOM GJELDER FOR ALLE MILITÆRE BEFALINGS-MENN.

- 6) **Mobilisering ved væpnet angrep i kommandodistriktet.** Militær befalingsmann som får kjennskap til at et væpnet angrep finner sted innenfor det kommandodistrikt der han skal møte ved mobilisering, skal uten videre gjøre sitt ytterste for å nå fram til sitt mobiliseringssted på kortest mulig tid.
- 7) **Væpnet angrep som utløser full og øyeblikkelig mobilisering.** Et væpnet angrep skal gjelde som ordre til full og øyeblikkelig mobilisering over hele landet, dersom Kongen (Regjeringen) blir satt ut av spillet av fienden. Ordre, som utstedes i Regjeringens navn, om å avbryte mobiliseringen, skal betraktes som falske. Ved full og øyeblikkelig mobilisering gjelder bestemmelsen i punkt 6 for alle befalingsmenn.
- 8) **Grunnsetninger for forsvarskampen.** Ved planlegging og gjennomføring av forsvar mot væpnet angrep skal militære befalingsmenn følge disse grunnsetningene:
  - a) De skal uten videre gjøre motstand mot et væpnet angrep med alle midler som står til rådighet og sette all kraft inn på forsvaret i løpet av kortest mulig tid.
  - b) De skal gjøre motstand selv om de blir stående alene og selv om situasjonen ser vanskelig eller håpløs ut og uten hensyn til om fienden truer med eller gjør alvor av represalier om det gjøres motstand (f.eks. bombe byer eller lignende).
  - c) De skal fortsette forsvarskampen uavhengig av de paroler som blir utstedt i Kongens (Regjeringens) eller annen overordnet myndighets navn, dersom disse er tatt til fange eller satt ut av funksjon på annen måte.

- d) De skal, dersom det er uomgjengelig nødvendig å gi opp vedkommende distrikt eller landsdel til fienden, gjøre hva de kan for å komme med i forsvarskampen sammen med sin avdeling, på andre frontavsnitt i Norge eller utenfor Norge.
- e) De skal, dersom Norge blir helt eller delvis besatt av en fiende før de har nådd fram til sin avdeling, søke til kjempende norske myndigheter i eller utenfor landets grenser, så sant de er feltdyktige.
- f) De skal ikke avgi æresord til fienden om de blir tatt til fange.

III. SÆRLIGE DIREKTIVER TIL MILITÆRE SJEFER.

- 9) **Mobilisering ved væpnet angrep i kommandodistriktet.** Militær sjef, nevnt under punkt 2. a), som får kjennskap til at et væpnet angrep har funnet sted i kommandodistriktet, plikter - uten hensyn til andre bestemmelser i mobiliseringsregler og mobiliseringsplaner - å mobilisere på hurtigste måte som forholdene over hodet tillater det, alle enheter som hører under hans administrasjon, til øyeblikkelig fram møte. Dersom det er mulig å innhente forholdsordre fra nærmeste sjef uten å forsinke mobiliseringen skal det gjøres. Melding om at mobiliseringsordre er utgått skal under alle omstendigheter sendes uten opphold til nærmeste sjef.
- 10) **Mobilisering ved væpnet angrep i kommandodistriktet.** Militær sjef nevnt under punkt 2. b), plikter så langt hans muligheter rekker, å medvirke til at den mobilisering som er nevnt under 9), blir gjennomført så raskt og så effektivt som mulig.
- 11) **Væpnet angrep som utløser full og øyeblikkelig mobilisering.** Ved væpnet angrep, som skal utløse full og øyeblikkelig mobilisering, se II punkt 7, plikter alle militære sjefer å mobilisere de avdelinger og enheter som er underlagt dem etter bestemmelsene i punkt 9.
- 12) **Grunnsetninger for forsvarskampen.** Militære sjefer skal ha et særlig ansvar når det gjelder å etterleve de grunnsetninger som er nevnt i II. punkt 8.
- 13) **Femtekolonister.**
  - a) De militære sjefer skal regne med at femtekolonister vil komme til å bli satt inn før eller samtidig med et væpnet angrep.
  - b) De militære sjefer er i fred og i krig ansvarlig for sikringen av militært område mot femtekolonister innenfor rammen av sine hjelpemidler.
  - c) De militære sjefer plikter med de midler de råder over å sikre mobiliseringen og de væpnede styrker mot femtekolonister.
  - d) De militære sjefer skal i fred og i krig samarbeide med politiet og andre sivile myndigheter om de sikringsoppgaver som er nevnt under a-c etter de bestemmelser som til enhver tid er gitt.

IV. FORSKJELLIGE BESTEMMELSER.

- 14) **Direktivenes gjennomslagskraft.** Disse direktiver gjelder foran alle eldre bestemmelser som måtte være i strid med dem.

LIMET I GRUPPA

Godt samhold er kritisk i krevende situasjoner. Hvis laget går i oppløsning og svikter i oppdragsløsningen, kan konsekvensene være katastrofale.

TEKST: Kristian Kapelrud FOTO: Helene Sofie Thorkildsen og Samuel Andersen

– Ordet samhold viser til «en sterk relasjon innad i et fellesskap», eller «det å holde sammen». Vi kan si at samhold er limet som holder gruppen sammen, forklarer Morten Tvedt, psykologspesialist og sjef for Institutt for militærpsykiatri og stressmestring i Forsvarets sanitet.

Mennesker er født som avhengige individer og er avhengige av andre for å overleve fra fødselen. Menneskers samarbeidsevne har sikret at vi har overlevd gjennom evolusjonen. Det å falle utenfor betød livsfare. Samhold tilfredsstiller flere av de mest grunnleggende behovene mennesker har og gjør oss villige til å strekke oss langt for å finne og opprettholde samhold i en gruppe.

FORSKJELLIGE TYPER SAMHOLD

Tvedt skiller mellom oppgavesamhold og relasjonelt samhold. – I relasjonelt samhold er det sosiale kjernen. Oppgavesamhold innebærer at man har et felles mål hvor man deler ansvar for resultater og ser på seg selv som en enhet innenfor et større system.

– En gruppe som har relasjonelt samhold vil ikke nødvendigvis utføre en oppgave bedre. En gruppe som har oppgavesamhold vil derimot ha økt sjanse for å utføre oppgaven samholdet er knyttet til bedre. En gruppe som ikke har en relasjon til hverandre kan raskt utvikle et oppgavesamhold som gjør at de løser oppgaven bedre og som samtidig skaper et relasjonelt samhold, beskriver Tvedt.

– Samhold og fellesskap har ekstremt stor betydning for psykisk helse. For å opprettholde god psykisk helse er vi

mennesker avhengig av å få tilfredsstilt våre grunnleggende behov for trygghet, tilknytning og anerkjennelse, noe som dekkes gjennom fellesskap og samhold. Utenforskap er en sentral årsak til psykisk uhelse. Samhold legger til rette for sosial støtte, som er en godt dokumentert beskyttelsesfaktor mot psykisk problemutvikling, utdyper han.

EKSTRA VIKTIG I MILITÆRE AVDELINGER

Soldater må, når det kreves, utføre krevende oppgaver i ekstreme omgivelser med høye krav til spesialiserte ferdigheter, samarbeid og kommunikasjon. Forskning viser at belastningen i omgivelsene utgjør en risiko for den psykiske helsen.

– For eksempel høyt arbeidspress, fravær fra familien, opplevelser knyttet til akutt og/eller vedvarende livsfare, å se andres elendighet og moralsk krevende beslutninger og ansvar. Alt dette medfører at alle typer samhold er svært viktig i militære avdelinger, ramser Tvedt opp.

GJENNOMGÅENDE TEMA

Rino Bandlitz Johansen, professor i militær ledelse ved Forsvarets høgskole (FHS), ser på samhold som bærebjelken for å lykkes i militære operasjoner.

– Forsvaret er kollektivt av natur. Når vi skal løse oppdrag må vi gjøre det i samarbeid med andre, og da er samhold viktig, forklarer han.

– At samhold er viktig går igjen helt fra befalsskolen til stabsskole og masterutdanningene våre. Jeg vil trekke frem

Statsraad Lehmkuhl som et godt eksempel der kadettene på sjøkrigsskolen gjennom en 12 uker lang seilas virkelig får oppleve viktigheten av samhold når skuta skal driftes.

TEORI OG PRAKSIS

Ved FHS undervises studentene teoretisk i mekanismene rundt hva samhold er og betyr, men det viktigste er at de trener på det i praksis gjennom øvelser, aktiviteter og profesjonsfag.

– Mye aktivitet FHS legger opp til foregår i grupper der betydningen av samhold blir sterkt understreket og etterpå diskuterer og reflekterer man rundt det for å bevisstgjøre, beskriver Johansen.

HEIMEVERNET ER UNIKT

I Heimevernet er det kanskje utfordrende å få et godt samhold med personer man kun ser noen få dager i løpet av et år. Johansen ser på det som en unik mulighet.

– Det stiller kanskje ekstra sterke krav til samholdet der det må tåles at man er ute og inne fra gruppen. Gevinsten er formidabel når man kan trekke gevinster fra begge sider av bordet. Gruppemedlemmene deler av de erfaringene de har, og alle får et nettverk og erfaring som er unikt. Det gir samholdet en ekstra dimensjon.

Jan Henrik Jørstad, sjefssersjant ved Heimevernets våpenskole på Dombås, forklarer at samhold er en sentral del av opplæringen de gjennomfører på sine kurs.

– Alle kurs på starter med bygging av samhold gjennom gruppeetablering. Dette er avgjørende for å skape en best mulig læringskultur. Gruppeetablering består av enkle øvelser som er overførbare til de avdelingene elevene representerer.

Samhold har vært i fokus siden skolens oppstart i 1948.

– Samhold er en viktig forutsetning for å opprettholde «HV-ånden» som vi hegner om, stadfester Jørstad før han fortsetter:

– «Heimevernet må bygges på det bredest mulige grunnlag. Det må bli en folkebevegelse. Innen Heimevernet er alle kamerater, soldater og befal» som Mons Haukeland så treffende sa det i 1947 da han innførte at i HV er vi dus.

SAMHOLD NÅR DET GJELDER

Det blir først effektivt å bygge samhold og kultur når ledelsen gir det gode vekstvilkår, sier «Erling» i Forsvarets spesialkommando (FSK).

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Karen Gjetrang og Forsvaret

Sersjantmajoren misliker uttrykket «kulturen sitter i veggene». Han mener tvert imot at kulturen og samholdet er noe alle må jobbe bevisst med hver eneste dag. Men om kulturen ikke sitter i veggene, så henger den der. Allerede når du går inn hoveddøren til Forsvarets spesialkommando på Rena møtes du av historien til avdelingen som ble opprettet i 1979. Et person- og oppdragsgalleri i bilder og tekst som forfølger deg helt opp til kontorfløyen. Dette kulturtiltaket er ifølge «Erling» helt bevisst. De ønsker å vise frem avdelingen og historien til ansatte og besøkende.

ET LEDERANSVAR

Dagens tema er altså «samhold og fellesskap». FSK løser komplekse oppdrag ofte med små enheter. De må kunne stole på hverandre og kjenne hverandres styrker og svakheter. Hvordan bygges samhold og fellesskap i et slikt miljø? Og bygges samholdet ovenfra og ned eller nedenfra og opp? Svaret er ja – til begge deler ifølge Erling. Han har tilhørt Forsvarets spesialkommando i 22 år og mener kulturbygging i høyeste grad er et lederansvar.

– Ledere kan gi forutsetningene og retningen, men kulturbygging blir først effektivt når de under tar eierskap til det, sier han. «Erling» mener ledere på alle nivå må ansvarliggjøres i dette arbeidet.

– Som avdeling må vi være bevisst hvordan vi forholder oss til begreper som kul-

tur, miljø, tradisjoner og historie og legge til rette for det. En ting jeg oppfordrer til er å bygge sterke skvadronskulturer. Det vil også skape en god regimentskultur, sier han.

Like viktig er det å forstå hvor sentrale og viktige disse begrepene er, mener han. Hvis man ikke er bevisst kan det like gjerne danne seg en ukultur. Man må sørge for å ha den riktige kulturen som bygger opp under det lederskapet sjefen ønsker å ha, mener «Erling».

SELEKSJON

FSK har den mest omfattende seleksjonsprosessen i Forsvaret. Kandidatene går igjennom et krevende grovopptak som skal bestås med god margin. Deretter gjennomgår de et utdanningsår bare noen få kommer seg i gjennom. De som derimot klarer det, blir en del av en avdeling som setter oppdraget først og der kollegaer kjenner hverandre svært godt. «Erling» forteller at seleksjonen består av to ting.

– Det er selvfølgelig at de formelle kravene består. Det er en hel rekke med ulike tester, men det andre vi ser etter er de riktige holdningene og de skal bevises. Krav kan bestås, holdninger må bevises. Du klarer ikke å bevise de riktige holdningene ved å kun å tenke på deg selv. Kandidatene er avhengige av å spille på både hverandres styrker og svakheter for å kunne bevise de holdningene vi er ute etter, forklarer han.

Gjennom dette skapes det et sterkt samhold i utdanningstroppen. Også de som rekrutteres til stabs- og støttefunksjoner går igjennom et program der regimentets kultur og historie er en viktig del, for at disse også skal begynne å ta eierskap til avdelingens samhold.

TRYGGHET

Flere av operatørene vi snakker med sier at samholdet er med på å skape en trygghet i skarpe situasjoner. «Petter» har til sammen 19 år i FSK og har kjent på hva samhold har å si for å kunne løse oppdrag.

– Det er jo basert på egne opplevelser,

men jeg har mange ganger kjent på den enorme tryggheten i at det er akkurat disse folkene jeg er ute med. De jeg har trent med som er både kollegaer og mine nærmeste venner. Den vissheten er utrolig viktig for å klare å fokusere på oppgaven og ikke situasjonen. For situasjonen kan være kaotisk og uoversiktlig, sier han.

– Når får du testet samholdet? Spør «Erling» retorisk. Det er jo de gangene du opplever noe som ikke er normalt. Det kan være tap eller skade på personell, lange og harde oppdrag der du føler deg alene. Du er kanskje isolert langt unna nærmeste støtte. Da må du basere deg på makkeren, patruljen eller troppen din. Da kjenner du på viktigheten av samholdet.

”

– De er ikke HV-soldater bare når de er inne til trening. De er det hele tiden.

«Petter»

– En annen måte å forstå begrepet samhold er å tenke på det engelske ordet «density» som betyr tetthet. Hvor hardt er materialet? Hvor mye ytre påvirkning tåler vi? Hvor mye friksjon klarer vi? spør han.

MEDBESTEMMELSE

«Edvard» tilhører sambandstroppen og har vært en del av FSK i seks år. Han leder en støtteavdeling som bygger samhold gjennom å ha fullt fokus på de oppdragene de skal understøtte.

– Støtteskvadronene og kampskvadronene ser hverandre daglig og er gjensidig avhengig av hverandres kompetanse. Da sambandstroppen ble etablert for 11 år siden, var det klart hva oppdraget var. Det å ha et definert oppdrag setter til enhver tid retning for hva vi skal ha fokus på, som er å understøtte andre, forteller han.

Et annet stikkord for å bygge godt samhold er medbestemmelse, sier de tre. Det er ikke bestandig sjefen tar avgjørelsene.

– Det er jo avhengig av situasjonen, men når begynner du å involvere patruljemedlemmene og lar dem påvirke oppdrags-

løsningen? Vårt svar på det er fra start av. De som løser våre typer oppdrag må ha et sterkt eierforhold til det. Så det å ha med folk fra start er viktig, pluss at vi også er avhengig av å få fram alle alternativene, valgene og mulighetene. Flere hoder tenker bedre enn ett, stadfester «Erling».

– Jeg merker veldig stor forskjell på de periodene der vi har overskudd og tid til å gi god informasjon og situasjonsforståelse og de periodene der vi ikke får gjort det. Vi i sambandstroppen er fagmennsker, men vi er helt avhengig av at hvert enkelt hode er vridd inn på det problemet vi skal løse for å få de beste løsningene. Alle skal få lov å også komme med sin mening, sier «Edvard».

– I evaluering og debrief etter oppdraget får alle komme med sine meninger, forteller «Petter». FSK er mindre hierarkisk enn andre avdelinger i Forsvaret.

– Vi har jo et veldig høyt kompetansenivå og løser avanserte oppdrag. Da må vi støtte oss på ekspertise. Det betyr at det ofte er de med best fagkompetanse i den aktuelle situasjonen som tar avgjørelsen

der og da. Sjefen er alltid sjef, men ofte tas beslutningene av de med ekspertisen på området, forklarer «Petter».

FSK OG HEIMEVERNET

Så hvilke råd kan de gi til heimevernssoldater som bare treffer hverandre på årlig trening noen dager hvert år? Går det an å skape godt samhold med de forutsetningene?

– Jeg tenker det viktigste de gjør er å løse oppgaver sammen. Hadde jeg vært i den situasjonen og hatt den samme utfordringen ville det vært viktigere å skape et sterkt lag versus å få flest mulig eksperter, sier «Erling».

– Skape felles mestring med nok grad av utfordring. Om de lykkes med å løse tøffe oppdrag, skapes det en mer sammensveiset gruppe, sier «Edvard».

– Det er også viktig å forstå hensikten og meningen med det de gjør. Når de samles er det nettverket som kommer sammen. De er ikke HV-soldater bare når de er inne til trening. De er det hele tiden. Det er viktig å forstå, avslutter «Petter».

EN FOR ALLE – OG ALLE FOR OSPREY

Troppssjef i innsatsstyrke Osprey, Tom Hetlevik mener god trening og meningsfulle oppdrag skaper godt samhold.

TEKST: Ola K. Christensen FOTO: Tore Ellingsen

TOM HETLEVIK (39)

• Gift

• Barn: gutt 7 og jente 9 + «bonusdatter» 23

• Fagbrev som motormann i 2003

• Jobbet som ROV-pilot for Oceaneering* i Nordsjøen fra 2005 til 2020

• Har siden 2020 jobbet som HR business partner i Oceaneering

• Har de siste årene tatt en bachelorgrad i sosiologi og leverte våren 2022 en mastergrad i Samfunnsikkerhet med problemstillingen «På hvilken måte er den økende trusselen fra utenlandsk statlig etterretning ivaretatt gjennom lovverk og reguleringsregimet for petroleumssektoren?»

*Oceaneering AS er en av verdens største ROV-operatører og teller i Norge over 1000 ansatte som utfører en rekke oppdrag for olje- og gassindustrien med hovedvekt på undervannsteknologi

Datoen er 10. oktober og stedet er Kårstø prosessanlegg for naturgass, som er Europas største i sitt slag og ikke minst et sikringsobjekt på listen til Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 (HV-08). I én av driftsbygningene på dette industri-anlegget nord i Rogaland har soldater og befal fra innsatsstyrke Osprey i HV-08 innrettet seg under ledelse av troppssjef Tom Hetlevik.

– En fantastisk objekteier som har lagt til rette for at vi skal kunne løse oppdraget vårt best mulig, fremhever løytnanten og nevner i samme åndedrag det gode samarbeidet med politiet mens han viser frem lokalene. Atmosfæren innendørs er god, der enkelte soldater benytter frivakta til et slag biljard eller småpratning i sofaen, mens andre hviler.

Utendørs – i det ikke helt utypiske vindfulle vestlandsværet der regnbygene «står i kø» i vest – patruljerer både tobeinte og firbeinte HV-soldater på et skarpt oppdrag.

BISTANDSANMODNINGEN

Det er krig i Europa. Flere dramatiske hendelser har avløst hverandre og stadig rykket nærmere Norge. Som den i Østersjøen 26. september, da gassrørledningene Nord Stream 1 og 2 fra Russland til Tyskland ble trolig rammet av sabotasje. Vår nasjonale energisikkerhet som en del av forsvars- og sikkerhetspolitikken kom dermed adskillig høyere opp både på den hjemlige politiske og ikke minst militære dagsorden; som for Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08, Bergenhus heime-

vernsdistrikt 09 og Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11.

Siden 3. oktober har de tre distriktene bistått politiet med forsterket vakthold ved petroleumsanlegg i fylkene Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal. En pressemelding fra Forsvaret forteller at hensikten er «å bistå politiet med å avverge og forebygge straffbare eller uønskede hendelser i Norge». Og – ifølge den samme pressemeldingen – er Heimevernet forberedt på at oppdraget kan bli utvidet til å gjelde flere steder i landet om politiet skulle be om det. (Oppdraget ble avsluttet i slutten av november.)

SAMHOLDET

Tom Hetlevik kan se tilbake på en lang karriere i Osprey, der han søkte seg inn allerede i 2006; knapt året etter at daværende generalinspektør for Heimevernet Bernt Iver Ferdinand Brovold «grunnla» ideen om at «folkeforsvaret» skulle opprette egne innsatsstyrker.

Førstegangstjenesten hadde gitt unge Hetlevik sans for en tilværelse i grønt, noe som etter dimisjonen fra Hans Majestet Kongens Garde resulterte i at et militært savn oppstod etter en viss tid. Imidlertid kunne «noen» bidra til å fylle dette vakuemet, og løsningen ble innsatsstyrke Osprey i daværende Rogaland HV-distrikt 08!

– Jeg hadde også noen kjente i innsatsstyrken, og da jeg først kom innforbi

døra så var det gjort, for dette ønsket jeg helt klart å være en del av, poengter Tom, som startet Osprey-karrieren som MG 1er før han etter ca. fire år ble nestlagfører i et geværlag. Samtidig fylte han også rollen som troppens tillitsvalgte.

– Det er et samhold som du knapt finner andre steder, når man lever så tett sammen som avdeling over tid og løser oppdrag under alle slags typer forhold. Videre har tropp 1 også noen sammenkomster på fritiden, forteller 39-åringen og fremhever også det gode samholdet mellom troppene i Osprey.

KARRIERESPRANGET

Høsten 2020 fikk han et tilbud om å bytte ut de tre vinklene med to stjerner; med andre ord intet mindre enn å bli sjef for sin egen tropp. «Hva gjør jeg nå», spurte den daværende sersjanten seg selv – som derfor tok en ringerunde til troppens lagførere og andre i innsatstropp 1 med lang fartstid. De overbeviste ham imidlertid om at det var riktig å gjøre dette karrierebykket både med hensyn til grad og ikke minst funksjon.

– Ingen hadde noen innvendinger og det gjorde meg derfor mer komfortabel, ettersom jeg var litt nervøs i forkant. Jeg kunne ikke ha overtatt troppen om det var motvilje mot meg som sjef, for det hadde slettes ikke vært særlig produktivt for samholdet og dermed troppens evne til å løse oppdrag.

”

– Det er et samhold som du knapt finner andre steder.

Tom Hetlevik

KÅRSTØ PROSESSANLEGG: Kårstø prosessanlegg i Nord-Rogaland er Europas største i sitt slag. Anlegget spiller en nøkkelrolle når det gjelder transport og behandling av gass og kondensat/lettolje fra viktige områder på norsk kontinentalsokkel. Rundt 30 felt er knyttet opp til Kårstø via rørledninger.

Daglig strømmer millioner av kubikkmeter gass og kondensat/lettolje inn til anlegget. Der blir de tyngre komponentene skilt ut. Resten, som kalles tørrgass eller salgsgass, blir sendt videre i rør til kontinentet.

Kilde: www.equinor.com/no/energi/landanlegg

INTERNASJONAL INTERESSE: Media fra mange nasjoner har vært innom for å lage innslag om soldatene som har stått på Kårstø. Her forklarer Tom Hetlevik oppdraget til en italiensk TV-stasjon.

Stavanger-mannen er imidlertid ikke i tvil om at tiden som troppens tillitsvalgte i hele fjorten år hadde gitt ham en «relativt god kontroll på stemningen i troppen»; som han selv beskriver det. Men han legger til at det både mentalt og oppgavemessig er en litt annen rolle å skulle lede en tropp; en litt annen helhetstenkning og prioritering enn «bare» å konsentrere seg om laget sitt.

– *Din lederskapsfilosofi?*

– Å være målretta, noe som innebærer å

trene på de riktige tingene, slik at vi vedlikeholder oss som en militær avdeling. Videre må kvaliteten på utførelsen være faglig god og ikke minst sikker for den enkelte. Og ting vi kan gjøre noe med skal være bedre ved dagens slutt enn da den startet; altså kontinuerlig utvikling og forbedring i alt fra stridsteknikk og taktikk med rutiner og prosedyrer til indretjenneste og trivsel.

– Alt dette vil etter min mening bidra til å skape god stemning i troppen; noe som ikke akkurat virker negativt inn på

samholdet vårt. Og samhold er viktig også når vi løser et skarpt oppdrag med tanke på effekt!

INDREMOTIVASJONEN

– Hvert trinn vi tar skal gjøre tropp 1 bedre! På samme måte som den til enhver tid sittende ledelse i Osprey har hatt en kontinuerlig oppmerksomhet på å løfte hele innsatsstyrken faglig. Når oppdragene som her på Kårstø er skarpe, er vel dette med viktigheten av god kvalitet innlysende.

Prosessanlegget spiller en nøkkelrolle internasjonalt og nasjonalt, der gassen strømmer daglig den ene veien og hjem til europeiske husholdninger samtidig som pengene fra kundene strømmer motsatt vei og bidrar til å fylle lommeboka til «A/S Norge».

Millioner av mennesker er kort og godt helt avhengig av at Kårstø – og Norge – er en pålitelig leverandør av livsviktig energi for å varme opp leiligheter og sørge for varm mat på bordet. Derfor gir motivasjonen for å være til stede her med HV-soldater egentlig seg selv, ifølge sjefen for tropp 1.

KAMPVILJEN

Hva tenker han så rundt skarpe oppdrag; også den dagen det handler om noe mer enn å bistå politiet?

– I ytterste konsekvens skal vi risikere eget liv og helse for hverandre, for det er realiteten i det vi driver med. Men jeg er ikke i tvil om at soldatene er villig til å gjøre nettopp det, hvis vi blir satt i en situasjon der det er nødvendig – og den praten har vi tatt internt. Da er det viktig å kunne stole på hverandre.

– Det ser vi under den pågående krigen, der ukrainerne har en særdeles høy motivasjon som sammen med god trening og godt utstyr samt en god porsjon moralsk støtte og våpen fra en rekke land skaper en enorm effekt som gir resultater på slagmarken. Jeg tror faktisk mange i vårt heimevern blir inspirert av hva Ukraina som nasjon og folk får til med sin innsatsvilje – ja, sitt samhold!

FORSVARER SIN LILLE DEL AV LANDET

Heimevernets rolle i en nasjonal krise er de siste tre årene blitt klart for de aller fleste. Samtidig har soldatene trent mer enn på mange år.

TEKST: Ingvild Ekrol og Stein Cato Nybakken FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Klarer soldater som møtes noen få dager hvert år å skape et fellesskap og samhold i treningene og oppdragsløsningen? I år har Heimevernet nær doblet antall treningsdager i forhold til foregående år. De siste tre årene har Heimevernet bistått under pandemien, leirskredet og ved gassanleggene på Vestlandet. En av de som har vært inne til trening i høst er Truls Pedersen. Han er 26 år gammel, student og heimevernssoldat i Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt 16 (HV-16). Under høstens trening har han vært instruktør, drikket kaffe, hatt patruljetjeneste og lengtet litt hjem i ny og ne. Til vanlig bor og studerer han i Tromsø.

TRULS PEDERSEN

– Ettersom jeg er student kunne jeg fått utsettelse om jeg hadde søkt, men det passer jo sjeldent uansett, og det er bare en uke. Da leser jeg bare litt mer før og etter, smiler han. I år har han kjent litt ekstra på det å være soldat når et europeisk land er i krig.

– Spesielt nå om dagen kjenner jeg på hvor viktig det er at vi har et heimevern som trener hvert år. Skulle det bli alvor

her hjemme, har vi en viktig oppgave, og da er det veldig godt å vite at vi fungerer sammen, sier han.

MOTIVASJON

Men er det mulig å skape godt samhold når man kun møtes én gang i året? – Det rare er at det er mulig. Det er det samme laget som møtes, og både samhold og treningsbiten blir bedre når du får øvd med de samme, selv om det bare er én gang i året. Det blir en sammensveiset gruppe der alle har sin rolle både militært og sosialt, forteller han.

Truls sier medsoldatens innstilling er viktig for samholdet og om det blir en bra trening.

– Vi gjør det beste ut av det. Om folk er motiverte og kommer inn med en positiv holdning, da blir det mer givende, men også mye artigere å være på trening, sier han.

Truls innser at han kommer til å være heimevernssoldat i mange år framover. Sammen med laget sitt skal han fortsette å passe på en liten bit av Norge.

– Heimevernet er deg og meg. Skulle det behøves må alle bidra, og det er viktig, mener han.

VERNEPLIKT

Sjef HV-16, oberst Bjørnar Eriksen, understreker alvoret som ligger i verneplikten. – Forsvaret av Norge er ikke frivillig. Skal HV opprettholde sin operative evne, er vi avhengige av at den enkelte soldat møter på øvelse, oppdaterer sine militære ferdigheter og bygger samhold med laget. Samhold er helt avgjørende for å lykkes som lag, tropp og område. Du må kunne stole på makkeren din, og da må man trene sammen. Samholdet, på lik linje med de militære ferdighetene, er nødt til å trenes opp, for så å vedlikeholdes, forklarer han.

Eriksen sier det er lett å glemme hvorfor vi trener.

– Dagens sikkerhetspolitiske situasjon er en påminnelse for hele heimevernsstrukturen om at vi har et ansvar om det kreves. Vi har den luksusen av å kunne trene sammen i fredstid, med varm kaffe på termosen og vissheten om at øvelsen snart er over. Vi har luksusen av å kunne trene for å bli bedre og mer beredt. Når vi trener sammen som lag og tropp, vet vi at vi sammen kan gjøre det vi må, når det gjelder, avslutter han.

HVEM SNORKER MEST?

Hvor godt kjenner du egentlig laget ditt?

Tekst: Tore Ellingsen Foto: Karen Gjetrang

”

– En «minimi-mann»
snorker alltid.

Steffen Kjølstad

Det ligger et lett slør av kruttrøyk fra «rødfis» over skytefelt B-15 på Sessvollmoen. Soldater fra tropp tre i Grønland HV-område i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 (HV-02) trener ild og bevegelse. Det er en god miks av ordregivning og smell i høstlufta. Kruttrøyken river i nesa.

Lag tre med Steffen Kjølstad som lagfører setter seg i tett kringvern. Han har fått i oppdrag å gjennomføre en lagsquiz. Steffen skal lese spørsmål høyt, og så skal alle i laget peke på den personen som de mener passer best.

– Første spørsmålet er: Hvem kjenner alle?

Alle hender rettes mot Steffen mens de ler.

– Han er jo lagfører og har litt mer ansvar for å kjenne soldatene i laget, sier Kim Bjørnerud Warncke.

– Og så har han jo vært her KJEMPELENGE.

Latteren sprer seg i laget.

– Hvem er mest militær i hue?

Alle pekefingerne går mot Steffen igjen, og alle ler.

– Jeg får ta den, flirer lagføreren.

Steffen Kjølstad (44) er på sin siste øvelse med Heimevernet. Han gjennomførte førstegangstjenesten i 1997-98 som jeger i Garnisonen i Sør-Varanger (GSV).

– Som lagfører har jeg mulighet til å styre mye av aktiviteten i tjenesten selv. Jeg kan balansere det at vi har det hyggelig og at vi er operative.

I starten av HV-tjenesten var det mye omroking i området. Så det første han tok tak i som lagfører var å få et fast lag.

– Faste lag sikrer kompetansen i laget. Det er da også lettere å ha kontroll over hvem som kan hva av soldatene mine. Laget i tett kringvern får servert neste spørsmål.

– Hvem løper først når dere angriper?

Her er det ingen klar kandidat. Steffen tenker seg litt om og sier:

– Med rollen sin som «minimi» (lett maskingevær) tror jeg at jeg ville hatt Tor Helge Kasin først. Men det er nok kanskje jeg, altså lagføreren, som hadde gjort det. Jeg skal vel helst holde meg i bakgrunnen og ha oversikt.

Igjen bryter laget ut i latter.

– Hvem kommer alltid for sent?

Alle smiler, men de er usikre. De kjenner hverandre ikke godt nok til å ville beskyldte andre for å komme for sent. En av soldatene rekker til slutt opp hånda selv:

– Jeg får ta den!

– Ja, kommer det kontant fra en av de andre.

På spørsmålet om hvem som snorker høyest går også hendene mot Tor Helge.

– En «mini-mann» snorker alltid, legger Steffen Kjølstad til.

Han er en person som er lett å komme i snakk med. Han snakker fort på innpust og utpust.

– Det å ha en lagsquiz slik som vi hadde nå er en veldig morsom og ufarlig måte å bli kjent på. Og så er det alltid artig om folk har noen fun facts om seg selv. Det er veldig viktig å bli godt kjent. Vi skal jo sikre hverandre. Folk er den største verdien vi har, forteller Steffen og fortsetter:

– Bare det å snakke sammen i laget gjør at vi blir godt kjent. Det er dritviktig å snakke skit. Ikke bare snakke om hva vi jobber med. Det er sjelden jeg snakker med folk som har jobben sin som lidenskap. Det er når du snakker om det som opptar folk du lærer dem å kjenne!

FORSLAG TIL SPØRSMÅL TIL EN LAGSQUIZ

1. Hvem kjenner «alle»?
2. Hvem er mest militær i hue?
3. Hvem er mest kreativ når det «brenner på dass»?
4. Hvem er humørsprederen i laget?
5. Hvem er sjef for flest i sin sivile jobb?
6. Hvem snorker høyest?
7. Hvem kommer alltid for sent?
8. Hvem løper først når dere angriper?
9. Hvem er den beste skytteren?
10. Hvem er best på velferd i felt?

KAMERATSKAPET SOM REDDET HV-TJENESTEN

I sitt første møte med Heimevernet fikk Joachim Nilsen (46) mest lyst til å trekke seg fra hele tjenesten. Løsningen fant han i et nytt HV-område.

TEKST OG FOTO: Karen Gjetrang

Joachim Nilsen er i dag en engasjert og motivert troppssjant i Sambandsområdet i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02. Sånn har det ikke alltid vært.

– Min første øvelse var i det «gamle HV». Det var gamle menn i helsetrøye som var «kongene på haugen».

Nilsen syntes ikke lederne han møtte klar- te jobben de var satt til. Han forteller om HV-øvelser som gikk ut på å «leke krig» i skogen uten mål og mening. Helst ville han trekke seg fra HV-tjenesten.

– Jeg ble bedrøvet og tenkte at dette gidder jeg ikke, forteller han.

Nilsen slet med å se poenget med å skulle forlate hjem og barn for å trene i skogen med andre demotiverte HV-soldater.

– Det hele følte ekstremt meningsløst at jeg skulle bruke tiden min på det der da jeg hadde små barn og et hektisk liv hjemme.

NY INNKALLING

Kort tid etter at Nilsen ønsket å gi seg, ble heimevernsområdet lagt ned som følge av omstruktureringer. Det skulle gå lang tid før han igjen ble påmint rollen som heimeverns- soldat.

Fire år senere dukket en ny innkallelse opp i postkassen, men denne gangen til et annet HV-område.

– Jeg ble innkalt til sambandstroppen, som den gang var en del av stabsområdet, forteller Nilsen.

I det nye området følte han umiddelbart at noe var annerledes.

– Noe av det jeg merket da jeg kom inn på

nytt var hvor fort et kameratskap spredte seg i troppen.

Nilsen følte at omgangskretsen hans vokste for hver gang han dro på øvelse.

MÅ FORSTÅ

Mikal Ona, troppssjef i radiotroppen, forteller at det viktigste han og andre ledere kan gjøre er å lytte til soldatene.

– Vi må være ute å snakke med dem og høre hvordan de har det. Vi har tatt veldig til oss tilbakemeldinger. Det er noe jeg kan gjøre noe med, forteller Ona.

Han er klar på at hans rolle er å få lagførere og soldater til å glede seg over den jobben de skal gjøre.

– Vi må la dem forstå hvilken betydning de egentlig har for alle andre. At de vet rollen sin. Når de er inne så er de ikke her for å sitte å vente, men de har en viktig oppgave.

VESENTLIG MED POSITIV HOLDNING

– Det gikk veldig fort opp for meg at noen av de viktigste egenskapene man kan ta med seg inn i Heimevernet er gode sosiale antenner, forteller Nilsen.

Han mener at å legge merke til om noen føler seg utenfor og være åpen og positiv mot alle, er noe av det viktigste man kan bidra med i Heimevernet.

”

– Det gikk veldig fort opp for meg at noen av de viktigste egenskapene man kan ta med seg inn i Heimevernet er gode sosiale antenner.

Joachim Nilsen

– Det å prøve å bygge opp en positiv holdning er helt vesentlig.

Nilsen peker på den gjensidige respekten som avgjørende for at sambandstroppen fungerer.

– Jeg tror nok de fleste føler at det er ganske flat struktur, selv om vi er i Forsvaret. Vi prøver så godt vi kan å inkludere og gi folk ansvar for egen situasjon.

Å gi lagførerne mer ansvar for egen trening hvor de selv avgjør hva de burde fokusere

mer på, tror Nilsen skaper et bedre samspill i laget.

FORTSATT ROM FOR FORBEDRING

Selv om Nilsen trives godt i tjenesten, tror han fortsatt det er rom for forbedring.

– Det er ting som kan bli bedre, men det går mest på det materielle – det at relativt små investeringer fra Forsvaret sin side ville gjort stor forskjell for oss.

Han er ikke i tvil om hvilken del av det å være i Heimevernet han liker best.

– Favorittdelen er kameratskapet, samholdet og at vi har det gøy sammen. Vi ler sammen, og synes de samme tingene er kjipt.

Han er overbevist om at flere er glade for å ha det samholdet han har funnet i Heimevernet, selv om flere kan gi uttrykk for at de heller skulle vært andre steder.

– Bak den tøffe fasaden som enkelte utviser så tror jeg de også setter stor pris på det samholdet vi har her. De gleder seg nok litt til å treffe gjengen igjen.

COMMAND TEAM: Områdesersjant Lars Amlie og områdesjef Bjørn «Lillebjørn» Gulbrandsen.

KULTURBYGGING

Samhold og fellesskap er ikke en selvfølge i et HV-område som kun trener én gang i året.

TEKST: Tore Ellingsen FOTO: Karen Gjetrang

”

– I et område er det viktig å se menneskene og kjenne soldatene.

Lars Amlie

Alle Heimevernets distrikter har et stabsområde. De er på mange måter navet i den militære organisasjonen og en viktig ressurs for resten av distriktet. Blir noen skadet har de sanitetsressurser, er du sulten og mangler klær har de logistikkressursene. Er laget litt rusten på ild og bevegelse stiller stabsområdet med utdanningsressurser.

– Vårt område består av tre helt ulike tropper som til daglig driver med sitt. I tillegg fikk vi 25 nye soldater, så derfor satte vi av tid for å jobbe med å få en felles identitet, forteller områdesjef Bjørn «Lillebjørn» Gulbrandsen.

På Kjeller utenfor Oslo hadde stabsområde til Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 en litt uvanlig øvelse denne høsten. Bjørn Gulbrandsen og sjefssersjanten Lars Amlie bestemte at i år skulle ikke troppene være fordelt ut over hele HV-02s teig for å understøtte de andre områdene, men de skulle øve sammen.

– Vi sa til resten av HV-02 at under denne øvelsen er vi ikke en ressurs for dere. Vi ønsket å fokusere på oss selv. Virke og bli kjent, slik at sanitetstroppen, trentroppen (logistikk) og utdanningstroppen fikk møtt hverandre.

På den måten fikk de senket skuldrene og snakket sammen på tvers av troppene. I tillegg var det lagt opp til felles aktiviteter.

SOLDATENE SKAL TAS GODT IMOT

– Vi har vært på skytebanen, hatt felles sjefens time og vi hadde en grillaften der

alle spiste sammen, forteller «Lillebjørn». Under sjefens time, som ofte er det første møtet med områdesjefen for de nytilførte, prøvde «Lillebjørn» å skape en forståelse av hvem stabsområde ønsker å være og hva oppdraget er. Det er viktig for han å skape god stemning, spesielt for de nye soldatene slik at de føler seg velkommen i Heimevernet.

– De skal bli godt tatt i mot. De skal føle at de er en del av Heimevernet, stabsområdet, troppen, laget og ha kontroll på funksjon sin.

KJENNER DE FLESTE

Sjefssersjant i stabsområdet, Lars Amlie, har vært i området i en årrekke. Og forteller litt om hvordan årlig trening har forandret seg gjennom årene.

– For fem til seks år siden var det slik at troppene øvde hver for seg. I år har vi kjørt noen økter med grønn tjeneste som er felles for alle. Her er det en miks mellom sanitet og tren, forteller Lars Amlie.

Sjefssersjanten kjenner de fleste soldatene i området. Han er mye ute og ser på tjenesten i løpet av årets trening.

– I et område er det viktig å se menneskene og kjenne soldatene. Da fanger du opp signaler, spesielt dersom noen av de

nytilførte føler seg dårlig mottatt. Vi har veldig fokus på mottak av nye soldater i område, og ikke bare i staben. Men også ned til enkelsoldat, sier Amlie.

LETT Å TA DEL

En av soldatene som var på sin første øvelse med stabsområdet var Fredrik Selander Hansen.

– Det var veldig lett å komme inn som ny i stabsområdet, folk er åpne og vil bli kjent med deg. Det var fint at det var mange nytilførte slik at jeg slapp at jeg var den eneste, forklarer Fredrik Selander Hansen.

Ettersom det var første øvelse følte han seg mest som en del av sanitetstroppen, men han tror han vil føle tilhørighet til området etter hvert.

– Det var gøy med grønn tjeneste og ikke bare sanitet. Når jeg først har blitt kalt ut på øvelse, er det kjekt at jeg har lært noe nytt.

Selv synes han at den sosiale delen av en områdetrening er noe av det viktigste, fordi dette skaper samhold med de andre i troppen.

– Vi bor sammen og blir godt kjent. Det gjør nok at man synes det er greit å gjøre dette om og om igjen i mange år, avslutter Fredrik Selander Hansen.

GLEMT AV FORSVARET - MELDTE SEG FRIVILLIG

Daniel Mathisen (38) hadde «fribilletten» mange som har avtjent førstegangstjenesten kunne misunt han.

TEKST: Svein Sjøveian FOTO: Thor Anders Angelsen

Tidene endrer seg, og lakselvværingen meldte seg for Heimevernet 12 år etter førstegangstjenesten.

Daniel Mathisen kommer rett fra barneskolen han har jobbet for i fire år. Sammen med ungene har han felt noen tårer og tatt farvel. Nå venter først et 14 dagers HV-kurs, før han starter i ny jobb som daglig leder ved YX-stasjonen i Lakselv 5. desember.

Finnmarkingen setter seg ned på en stol ved et bord i lokalet han snart skal være sjef i.

– Her bør det settes opp noen varmeovner, bemerker han tørt.

Utenfor YX i Lakselv sniker en kjølig trekk på 13 minusgrader. Den «overfaller» alle som går ut gjennom døra. Kulden merkes også innomhus.

For de noen hundre soldatene på Porsangmoen samt 330-skvadronen et steinkast unna på Banak, er bensinstasjonen minst like kjent for hamburger og pølsemeny som for bensin og diesel. Grillen freser hissig hver gang kjøttdeig slenges på steikeplata. Matlagingen hever temperaturen i lokalet, men småkalde kroppar må holde varmen med prat og godt selskap.

FALT UT AV HV-LISTA

Fellesskapet i Forsvaret er hovedgrunnen til at Mathisen nå også sitter ved bordet i grønn uniform. Han avtjente verneplikten som vaktssoldat på Bardufoss i 2004-2005. Deretter ble det tyst fra Forsvaret. Mens kompiser ble kalt inn i Finnmark HV-distrikt 17, gikk årene uten at Mathisen hørte noe.

Heldig, vil kanskje noen tenke, men slik så ikke lakselvværingen på det.

– Jeg savnet kameratskapet som kommer av å være i grønt. Flere kompiser er ennå i Forsvaret, og jeg har lyst til å se dem igjen der, forklarer Mathisen.

Tolv år etter at han gikk ut av portene på Bardufoss, sendte Mathisen en epost til Heimevernet. Det var i 2017, lenge før pandemi og krig brøt ut.

RENNES NED AV FRIVILLIGE I SVERIGE

I Sverige er deltakelse i Hemvärnet frivillig. De første månedene etter Ukraina-krigens utbrudd meldte 27.000 seg til tjeneste. I et normalår får det svenske HV rundt 2.700 søknader.

– Jeg anbefaler sterkt å melde seg til tjeneste også her i landet. Det er viktigere nå enn noen gang. Alle må gjøre sitt, oppfordrer Mathisen.

Med ny jobb og HV-kurs har han lagt planer for framtida. Kanskje mannen som HV glemte blir en hjørnestein i Porsangerfjord HV-område. En framtidig områdesjef?

– Det skal du ikke se bort fra at kan skje en gang i framtiden. Jeg har lagførerkurs og snart skal jeg på kurs for avdelingsvåpen på Dombås.

ØNSKER SEG SEKSHJULING TIL OMRÅDET

Daglig leder-jobben på YX-stasjonen er ikke den første sjefsjobben han har hatt. Mathisen fikk erfaring fra serveringsbransjen da han ledet Bankers Bar på hjemstedet. I god HV-ånd har han kompetanse som fort kan komme til nytte. For eksempel

mekanikerutdannelsen, sju års erfaring fra bilverksted og et halvt år som snøskutermekaniker på Svalbard.

HV-området har ikke snøskuter og Mathisens spesialkompetanse er foreløpig ubrukt.

– Kan jeg komme med et lite førjulsønske? Sekshjulinger vil være veldig nyttige for oss i området. De trenger ikke å være helt nye, og vi kan ta de som utrangeres, sier Mathisen med håp i stemmen.

MERKER MILITÆRE PENGER I OMLØP

I 2018 kom den endelige bekreftelsen på at Garnisonen i Porsanger (GP) skulle bygges opp igjen. Finnmark Landforsvar kom til, og en større utbygging av fasilitetene på GP har pågått siden. Aktiviteten merkes også i lokalsamfunnet.

– I Lakselv ser vi stadig flere militære. Det er blitt mer penger i omløp, sier Mathisen gestikulerende, mens han kaster et blikk mot bensinstasjonens store vinduer og tettstedet utenfor.

Inne på stasjonen reiser fire ungdommer seg opp fra en sittebås. To av dem er i uniform. Også personell fra E-tjenesten er observert. Soldater, innbyggere og besøkende piler inn og ut av stasjonen med sine ærender. Noen blir værende for en matbit, andre kjøper snus og tyggis eller en varm kopp kaffe før de går ut i kulden igjen, til Lakselv som har hatt et stabilt folketall på rundt 4.000 innbyggere de siste tiårene.

– Jeg trives her og er ikke en fyr som må bo i en storby. Om behovet melder seg har vi nå fått en direkterute til Oslo fra Lakselv. Det er et stort pluss, sier Mathisen, HV-mannen som blir sjefen for soldatenes favorittsted.

BYGGER KOMPETANSE I GEORGIA

Med dagens trusselbilde er samarbeidet mellom ulike nasjoner viktigere enn noen gang.

TEKST: Tore Ellingsen FOTO: Karen Gjetrang

I skyggen av krigen i Ukraina har Russland okkupert stadig mer av georgisk territorium nord i landet. Okkupasjonen skjer ved at Russland flytter grensa fra det russiskokkuperte Sør-Ossetia og innover i Georgia, i følge EUs observatørgruppe (EUMM).

I august 2008 brøt det ut krig mellom Georgia og utbryter-republikken Sør-Ossetia med støtte fra Russland. Det hadde da vært en ansent situasjon i området siden 1990-tallet.

Kamphandlingene førte til at Georgia 10. august 2008 trakk sine styrker ut av Sør-Ossetia og ba om en umiddelbar fredsavtale. I dagene etter fortsatte russiske styrker sin offensiv videre inn i Georgia fra Sør-Ossetia og opprettet en buffersone i landet. 16. august undertegnet Russland og Georgia en fredsavtale som førte til at de russiske styrkene trakk seg ut.

TI ÅR MED SAMARBEID

Georgia er i dag det mest demokratiske landet i Kaukasus-regionen og har sterke bånd til NATO. Det norske heimevernet har støttet oppbyggingen av det georgiske heimevernet siden 2012.

1
TABLETOP: Det ble mange gode diskusjoner rundt kartbordet under øvelsen.

2
VENNSKAP: Oberst Koba Murusidze og major Kjetil Sletten har begge vært involvert i prosjektet siden 2008.

3
AVTALE: Brigader Morten Eggen, skrev under ny samarbeidsavtale i juni i år.

I juni i år var NK/stabssjef i Heimevernet, brigader Morten Eggen, i hovedstaden Tbilisi for å skrive under en ny femårsavtale.

– Den første avtalen var en bilateral avtale mellom Georgia og Norge i 2012. Elementer i denne avtalen gikk ut på å støtte Georgia National Guard (GNG). Det er territoriale styrker som består av reservister. Da var det veldig naturlig for det norske forsvaret å peke på Heimevernet. Det er territoriale operasjoner vi fokuserer på, og HV består av reservister. Ergo lå kompetansen hos oss for å løse et slik type oppdrag, forteller brigaderen.

Samarbeidet mellom de to landene har utviklet seg over tid. I starten var det det norske Heimevernet som ga georgierne beskjed om hva de skulle gjøre, med andre ord en mentorering fra front.

– GNG har blitt mye mer profesjonelle, noe som gjør at vi har en mer gjennomarbeidet plan der behovene til georgierne i større grad er tatt hensyn til. Det er også forankret og godkjent helt opp på forsvarsdepartementnivå i Georgia. I sum kan vi si at avtalen er mer spisset, gjennomarbeidet og forankret etter hvilke behov georgierne selv har, forklarer Eggen.

OMFATTENDE SAMARBEID

Det er lett å tenke at Heimevernet kun har en rolle nasjonalt, men HV har et omfattende internasjonalt samarbeid. HV har deltatt på NOREX-utveksling med USA i 50 år; et samarbeid som stadig utvikles videre. I Norden har heimevernet i Norge, Sverige og Danmark et samarbeid som benevnes Skandia.

Ytterligere har vi Scanbal (Scandinavian and Baltic cooperation). Her har Norge en unik mulighet til å dele erfaringer, kompetanse

og utvikle territoriale styrker sammen med Sverige, Danmark, Estland, Latvia, Litauen og Finland.

– I oktober hadde den norske sjefen for HV møte med den polske territoriale sjefen. Vi har også et samarbeid i Europa på territoriell side. Relevansen til territoriale styrker slik som i Ukraina har virkelig blitt belyst den siste tiden. Jeg tror Georgia som en partnernasjon faller veldig godt inn i denne helheten, sier Morten Eggen.

Med så mange internasjonale prosjekt er det en balanse med tanke på hvor mye ressurser man skal bruke i forhold til å jobbe hjemme med et beredskapsklart heimevern.

– Vi er nødt til å engasjere oss internasjonalt fordi det handler om at det en dag kan bli behov for at styrker kommer til Norge. US Marine Corps er eksempelvis veldig interessert i å komme mer i kontakt med Heimevernet. Jeg tror at det internasjonale samarbeidet kommer til å akselerere i tiden som kommer, og det blir bare viktigere og viktigere, avslutter Eggen.

PÅ ØVELSE I BATUMI

Major Kjetil Sletten i Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 har vært med i prosjektgruppa som har samarbeidet med Georgia siden starten i 2012. I høst var det trening av en brigade og en bataljon i Batumi som var oppdraget.

– Vi skrev en brigadeordre og så fulgte vi opp bataljonen i planutvikling. Vi mentorerer avdelingene og hjelper dem med å utvikle både planer og planprosessene. I Georgia følger de en amerikansk

PROSJEKTLEDER: Otto Tøndel var prosjektleder for høstens oppdrag. Her diskuterer han ivrig med georgiske stabskollegaer.

GEORGIA

Georgia ligger på grensen mellom Øst-Europa og Vest-Asia. Landet har kyst til Svartehavet i vest, grenser til Russland i nord og nordøst, Tyrkia og Armenia i sør og Aserbajdsjan i sørøst. Hovedstad og største by er Tbilisi med rundt 1 194 000 innbyggere, totalt bor det 3,714 millioner mennesker i Georgia.

Georgia ble en selvstendig stat i april 1991, og regnes i dag som det mest demokratiske landet i Kaukasusregionen.

I begynnelsen av 1990-årene ble utviklingen i Georgia preget av interne stridigheter. I 1991 brøt det ut kamper mellom ossetere og georgiske styrker i Sør-Ossetia, som erklærte uavhengighet fra Georgia. Russiske fredsbevarende styrker ble som følge av dette utplassert i regionen. I 1994 proklamerte også Abkhasia selvstendighet. Også her ble russiske styrker utplassert. De to utbrytterrepublikker ligger begge nord i landet langs grensen mot Russland. Deres selvstendighet har ikke blitt godkjent av den georgiske regjeringen.

– De lærer nok mye om samarbeid og det å jobbe med en annen nasjon.

Oberst Koba Murusidze

modell som har litt flere steg enn hjemme i Norge, så vi lærer litt vi også, forteller Kjetil Sletten.

Det tar tid å bygge opp et heimevern og selv om HV-08 har vært med siden 2012, var det først i 2018 at lovverket kom på plass. Før den tid var det «sammenraskede staber» og ikke like enkelt å kalle inn mannskaper i Georgia.

– Nå er det de reelle stabene og styrkene vi trener. De er nå mer profesjoniserte og hæroffiserer med krigserfaring har blitt brigadesjef og bataljonssjef i GNG. De drar

automatisk med seg stabene opp på et høyere nivå.

Sletten og gjengen fra HV-08 lærer også masse når de er ute på mentoroppdrag.

– Vi lærer mye av dem. Men reelt lærer vi å sette oss inn i prosessene på en annen måte når vi skal mentorere. Det å sitte på utsiden og se inn når andre jobber gjør at vi får et annet blikk på det. Diskusjonene vi har oss i mellom gjør at vi får en stor egenlæring i å være mentorer.

Sletten er særlig imponert over hvordan de

tegner kart på den gamle måten med sjablong og hvor fort det går, og samtidig gjør de det på data også. Når noen kommer inn i et operasjonsrom med kart på veggen, får de veldig fort en god situasjonsforståelse.

– Da vi startet opp her nede, kom vi for å løse et problem og levere et produkt. I dette tilfellet: levere staber som er i stand til å planlegge. Georgierne er mer opptatt av å bygge relasjoner først, for så å produsere etterpå. Så begrepet «kulturelt uintelligent» er ganske beskrivende for da vi kom hit første gang. Nå er vi blitt «family and friends» som georgierne sier. Nå er disku-

sjonene med oss og foran oss, og vi bruker mer tid på relasjonsbygging. Det gjør at vi blir mer funksjonelle i det vi gjør og mer effektive i forhold til resultatet. Her er det gjerne slik at det sosiale er først, så produktet etterpå, forklarer Sletten.

HV HAR HJULPET

Under stabsøvelsen i Batumi var også offiserer fra den «georgiske heimevernsstaben» til stede.

– Vi har samarbeidet i nesten ti år nå. Det norske heimevernet har vært til stor hjelp for å trene både bataljonshovedkvarteret og brigadestabskvarteret, forteller oberst Koba Murusidze fra den «georgiske heimevernsstaben».

Obersten mener at samarbeidet de har med Norge har gjort at flere av avgjørelsene de må ta går lettere og mer effektivt, og samtidig er han ikke i tvil om at HV også tar med seg god kunnskap tilbake til Norge.

– De lærer nok mye om samarbeid og det å jobbe med en annen nasjon, tror han.

Selv om det er forskjeller mellom landene og nasjonene har vi mye å lære av hverandre, påpeker også obersten flere likheter.

– Først og fremst er vi heimevern, men vi tilhører også små land og forstår viktigheten av å kunne jobbe og samarbeide med sivile.

MESTERKOKKENS GRØNNE HENGIVENHET

– Det var mye strengere på Bagatelle enn under førstegangstjenesten.

TEKST: Børre Andreassen FOTO: Torbjørn Sandbakk

Andreas Ottosen er vant til Napoleon-disiplin i de franskinspirerte gourmet-restaurantene han har jobbet i. Men det er flere fellesnevner utover å tilstrebe struktur og orden i rekkene mellom å være kjøkkensjef i det sivile og forpleiningsassistent i Heimevernet.

I boken tett på Ålesund og Sunnmøre, skrevet av Gro Kibsgaard Petersen, står følgende beskrevet om restauranten til Andreas: «Like ved kai i Ålesund ligger restaurant Zuuma. Her har Vincent og Andreas, sammen med sitt høykompetente team servert nydelige sushi, grill og fusionretter siden 2015. Med god tilgang på

fersk fisk, eksperimenterer de stadig for å gi et bredt publikum de aller meste matopplevelsene.»

Og Andreas tror gode matopplevelser stammer fra et ønske om å gjøre ting skikkelig i rammen av et team:

– Både her på kjøkkenet og i Forsvaret må man fungere godt som et team. Man må kommunisere tydelig, gi rom for idéer, samtidig som man sikrer at alle jobber mot samme mål. Vi har klare roller på hvem som gjør hva, god kontroll på utstyret og kan nærmest gjøre ting i blinde. Ikke så ulikt de tingene vi var

opptatt av da jeg var i vaktlaget på Rygge under førstegangstjenesten.

Førstegangstjenesten tok dog et litt annet forløp enn det som er vanlig for de fleste. Han hadde allerede jobbet i flere år som kokk, blant annet under Eyvind Hellstrøm på den anerkjente Michelin-restauranten Bagatelle i Oslo, da tiden var inne for å stille i grønt.

– Jeg gjorde alt jeg kunne for å slippe å måtte lage mat i Forsvaret, så jeg fremhevet ikke akkurat bakgrunnen min da jeg stilte på sesjon, sier Andreas.

– Jeg hadde behov for en skikkelig pause fra kokkefaget, tok ordinær rekruttskole på Madla, før jeg hoppet på et seks måneders befalskurs som etter hvert tok meg til Værnes.

Men i relativt voksen alder, og midt i en etableringsfase med samboer, valgte Andreas å ikke forfølge ønsket om å få befalsdistinksjoner på skulderen. I stedet søkte han seg til Østlandet hvor han tjenestegjorde som korporal og vaktlagfører på Rygge ut tjenestetiden.

– Hvordan endte du i Heimevernet?

– Jeg trodde jeg var ferdig med Forsvaret da førstegangstjenesten var avsluttet. Men det er vel litt slik at når noen må ut, så må andre inn, sier Andreas og humrer, mens han tilføyer:

– En bransjekollega var ferdig med tjenestetiden som forpleiningsassistent og da ble jo jeg plukket opp for å tre inn i stillingen. Dermed var vi i gang igjen.

Med over 20 ansatte og fullt trøkk hele året, har Zuuma opparbeidet seg et godt renommé som forplikter. Andreas og teamet anstrenger seg for å levere gode matopplevelser hver eneste dag.

Er det krevende å håndtere HV-tjeneste samtidig som du driver en høyprofilert restaurant?

– I perioden da vi startet opp restauranten var det litt stressende, men det har gått seg veldig til og jeg har deltatt på alle øvelser jeg har blitt kalt inn til.

– Jeg opplever også stor fleksibilitet hos Heimevernet, og i min stilling kan jeg fint ta unna litt kontorarbeid og administrasjon mens jeg er inne på årlig trening.

Selv om Andreas normalt sett er uniformert i hvite kjøkkenklær, har mesterkokken valgt å markere den 6. desember.

– Hvorfor velger du å markere Uniform på jobben-dagen?

– Jeg vil ikke at folk skal ha et negativt forhold til den norske uniformen. Måten Heimevernet opererer på er noe vi som samfunn må være fortrolig med. Vi har ansatte fra fjorten ulike nasjonaliteter hos oss, og flere av disse kommer fra områder med krig og diktatur.

ET SYNLIG HEIMEVERN

Med den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har det i år vært viktigere enn noen gang å markere Uniform på jobben-dagen og vise frem et landsdekkende heimevern.

Over hele landet tok Heimevernets soldater på seg uniform. Sykepleiere, revisorer, lærere, bønder og mange flere viste frem at Heimevernet er overalt – alltid og en del av den lokale beredskapen. En rekke medier lagde innslag om soldater og på den måten ble Uniform på jobben-dagen spredd ut til enda flere via nyhetssendinger og avisoppslag.

Det er tredje året Uniform på jobben-dagen arrangeres og engasjementet har i år også vært høyt blant ansatte og arbeidsgivere.

Flere ansatte på komplett.no er i Heimevernet. De tok alle på seg uniform 6. desember.

Frisør Ida Marie Naavik farget håret til en kunde i uniform.

André K. Namork jobber som musikk lærer på Kjeller skole. Han er også klarinettist i Heimevernets musikkorps.

– Jeg ser at jo mer de får erfare av hvordan det norske samfunnet og Heimevernet fungerer, jo mer innser de at de bor i et trygt land med et velfungerende demokrati. Restauranten vår ligger midt i Ålesund sentrum og rett som det er patruljerer HV-soldater i bygatene når det er øvelse. Da er det viktig at folk forstår hvorfor vi gjør det og at vi har en rolle i samfunnet som handler om å forebygge og unngå eskalering.

Hvilket syn har du på Heimevernet og Forsvaret i dag?

– Jeg vet ikke om det er spesielt for mitt område, men jeg opplever en mye større profesjonalitet enn det jeg så for meg at det var i Heimevernet. Vi er jo tross alt en gjeng med sivilister som møtes for å utføre militære oppgaver, men det er et

godt miljø der jeg opplever at de aller fleste er interessert i å få mest mulig ut av tiden man er inne.

Andreas har nå snart vært i Heimevernet i ti år og er etter hvert blitt en av «veteranene» i området.

– I min avdeling har det nå begynt å komme veldig unge soldater, med fersk erfaring fra førstegangstjenesten. Disse bidrar med fersk kompetanse og en forfriskende tilnærming.

Og Andreas mener relevansen til Heimevernet er tydeligere enn noensinne:

– Med dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det mer meningsfullt å ta på seg uniformen. Det er viktige verdier vi forsvarer.

Marte Vestøl er i praksis som dyrepleier.

Kristian Thorsen jobber på Universitetet i Stavanger som førsteamanuensis kybernetikk.

Scott Patterson tok på seg uniform som eiendomsmegler hos Privatmegleren i Oslo.

Egil Thorvaldsen jobber i Posten og deltok på Uniform på jobben-dagen.

Per Inge Johansen på jobb i Bodø kommune.

Benedicte Røvik i Forsvarskommissjonen ble nylig innrullert i HV og tok på seg uniform da de var samlet i Oslo.

Maya Kristine Andersen jobber som arealplanlegger i Ullensaker.

300 MILLIONER EKSTRA

Denne høsten har Heimevernet trent mer enn på mange år.

TEKST: Nicolai Holth FOTO: Heimevernet

Den 19. mars 2022 ga regjeringen forsvarssektoren en tilleggbevilgning på 3,5 milliarder kroner. Av denne bevilgningen fikk Heimevernet 300 millioner kroner.

FRA MINIMUM TIL MAKSIMUM

– Dette har hatt en stor påvirkning for oss i Heimevernet. Bevilgningen har vært med på å heve treningsdagene våre fra et minimum til et maksimum. Vi har også hevet kvaliteten på staben som har vært et viktig fokusområde for oss, forteller sjef for Telemark og Buskerud heimevernsdistrikt 03 Tony Platek.

De siste årene har soldater i Heimevernet hatt få treningsdager hvert år, men denne

høsten har tallet for mange vært oppe på seks dager, på grunn av bevilgningen som er gitt til hele HV.

Pengene som ble tildelt HV-03 har hovedsakelig blitt brukt på trening og kurs. Hittil har de gjennomført to lagførerkurs med cirka 100 deltakere per kurs.

– Vi får som regel tilbakemelding om at folk er litt negative i starten, men at de er svært fornøyd etter kurset, så «kred» til både områdesjefene som har «pushet» folk på kurs og ikke minst til de flinke instruktørene, roser oberstløytnant Platek.

Etter kursene har kompetansen blitt hevet i HV-03, noe som er veldig viktig for at av-

delingen skal fungere optimalt. Heimevernet har vært mer og mer i vinden de siste årene med tanke på vakthold og grensevakt under koronapandemien og nå på gass og oljeanlegg på Vestlandet. I tillegg samarbeider Heimevernet ofte med andre aktører som gjør at det stilles høye krav til kompetanse hos troppssjefer.

OMRÅDENE ER TAKKNEMLIGE

– Vi har fått noen ekstra døgn å trene på, noe som gjør at området kan trene lengre og dermed øke både kompetanse og kampkraft, forteller områdesjef Nils Runar Sporan i HV-03.

– Soldatene møtes bare én gang i året, så noen ekstra dager for å komme ordentlig i

gang og bli kjent gir veldig god effekt og vi får mer ut av treningen.

Bevilgningen gjør at Heimevernet nå kan trene i henhold til planen, altså hvert år og flere dager per år.

– Det blir mer forutsigbart og bedre for alle parter. I tillegg får vi mer tid til evaluering som legger til rette for en bedre prosess med tanke på planverket. Pluss at vi vet med 100 prosent sikkerhet at det blir trening neste år.

Også Heimevernets innsatsstyrker har

trent mer enn på lenge. Blant annet hos innsatsstyrke Heron i Sør-Hålogaland heimvernsdistrikt 14, hvor flere av soldatene er glade for ekstrabevilgningen.

Henrik Lauritsen er geværsoldat i innsatsstyrke Heron. Hittil i år har han vært inne på åtte øvelser, noe han på én side synes blir litt travelt med tanke på skole og jobb. På den annen side synes han det er viktig med flere øvingsdager.

– Det har vært mye trening i år, så jeg føler at jeg står nærmere medsoldatene mine. Vi blir bedre kjent når vi sees såpass ofte.

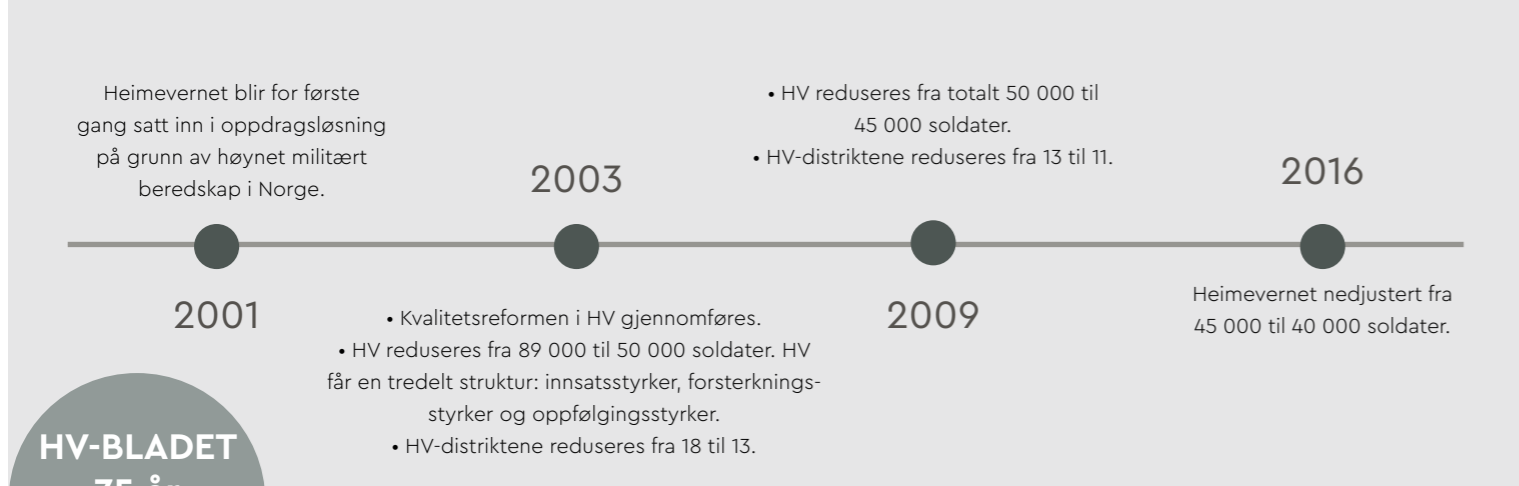
POSITIVT OVERRASKET

Ronny Alexander Pedersen er også i innsatsstyrke Heron. Han var på troppssersjantkurs i HV-14 i høst.

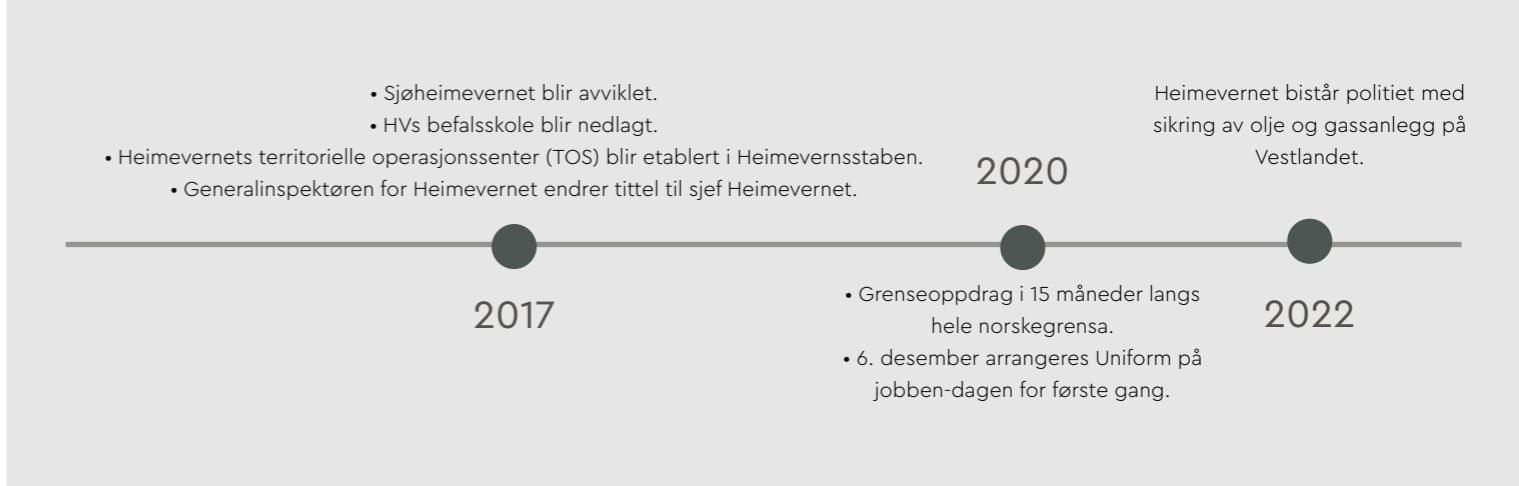
– Jeg var litt negativ i starten, men jeg ble veldig positivt overrasket. Jeg synes kurset har vært kjempebra, sier han smilende.

– Jeg anbefaler kurs for alle, og ikke bare for de som i utgangspunktet vil. Alle burde prøve, selv om det kanskje ikke alltid passer med tanke på jobb og familie. Man må bare legge til rette, oppfordrer han.

HV-BLADET
75 år
1947-2022

TERROR I USA

Tidligere i vinter hevet Norge beredskapen. Det ble også gjort i 2001.

TEKST: *Tore Ellingsen*

På grunn av droneaktivitet rundt kritisk infrastruktur bisto Heimevernet politiet med vakthold rundt olje- og gassanlegg i høst. Første gang HV ble satt i oppdragsløsning på grunn av forhøyet beredskap var i 2001.

12. oktober i 2001 sendte Forsvarets Overkommando ut ordre om innkalling til forsterket vakthold på Sola flystasjon. 40 soldater var klare mandag 15. oktober på ettermiddagen, etter et åtte timers oppfriskningskurs i vakthold og sikring. Innkalling fikk de to dager i forveien. Dette skjedde som ledd i de beredskapstiltak som regjeringen fortløpende vurderte i lys av situasjonen etter 11. september 2001 og terroraksjonene i USA. Sola hadde forhøyet luftmilitær beredskap med to F-16 fly etter de britisk-amerikanske angrepene på Afghanistan.

Siden flystasjonen på Sola hadde begrensede ressurser å sette inn, var forsterkningene nødvendige for å klare å opprettholde den forsterka beredskapen.

– Vi ønsker ikke å drive rovdrift på egne soldater, fortalte daværende stasjonssjef Odd Jan Olsen på Sola flystasjon til HV-bladet.

En av soldatene som ble utkommandert som vakt på Sola var Henrik Hellesnes (52). Han husker sjokket da terrorangrepet i New York skjedde.

– Jeg var på jobb og hørte på radioen da melding om første flyet som styrtet inn i World Trade Center kom. Når jobben var ferdig var det rett hjem og skru på TV'n. Der så jeg fly nummer to treffe den andre bygningen. Det slo meg at dette er gjort med vilje, så jeg ringte broren min som også så på nyhetene. Vi diskuterte og ble

enige om at dette måtte være et terrorangrep. Så begynte meldingene og tikke inn om de andre flyene. Jeg husker vi var sjokkert, erindrer Henrik Hellesnes.

En måned etter angrepet kom nok en overraskelse for Henrik. Telefonen ringte i halv ellevetiden på kvelden. Han tenkte hvem i all verden er det som ringer på fasttelefonen så sent. Lettere irritert og søvngig svarte han. Mannen i telefonen presenterte seg og sa at han var fra Heimevernet.

Henrik trodde det hadde skjedd en feil siden han ikke var «spesialsoldat», men han fikk beskjed om at alle ble kalt inn og at det bare var å møte opp slik han fikk beskjed om.

Dagen etter fortalte han på jobb at om to dager måtte han inn i Heimevernet. En kollega hadde fått samme telefon, så han og Henrik tok følge til Vatneleiren der de hadde opptrening.

– Vi holdt sammen både på opplæringen og på oppdragsløsningen. Det var overraskende å bli kalt ut, men etter jeg fikk summet meg var det jo helt naturlig. Vi forstod ikke helt hva oppdraget innebar før vi fikk opplæring av befalet. Det kom en løytnant som holdt et foredrag for troppen. Spesielt interessant var det å få Rules of engagement (ROE) eller engasjementsregler som vi sier på norsk, forteller Henrik.

Under leksjonene gikk det opp for dem hva som foregikk. De skulle gå med skarpladde våpen og fikk instruksjon i hva det innebar. I verste fall kunne det bety at de måtte skyte noen.

– Vi begynte automatisk å kneppe igjen knappene på uniformen

og sjekke grunnutrustning slik at alle skulle se ordentlig ut.

Det var god stemning i troppen. Men det var alvor over dette her. Men også god heimevernsstemning med småprat og sutring over ting vi manglet. Hvor lenge skal vi være inne, hva får vi til mat og hvor skal vi sove, sier Hellesnes.

Forpleining ble ordnet av Luftforsvaret så der var det lite å sette fingeren på.

– Jeg synets det var et kjekt oppdrag som også var spennende. Vi hadde vaktpost rett ved shelteret til F-16 flyene. Her skulle vi sikre pilotene og teknisk personell på vei til flyet. Det var mange ting som skjedde. Vi hadde streifvakt. Og skjedde det noe muffens ute så ble F-16 flyene «scramblet». Det skjedde blant annet da en skotsk fiskebåt mistet motorkraft i Nordsjøen. Plutselig fikk ingen kontakt med dem, husker Henrik.

Da rullet F-16 ut av hangaren fullt bevæpnet. Den kjørte rett forbi Henrik og ga gass ut mot sjøen.

– Vi hadde orkesterplass da de tok av med afterburner. Det var skikkelig action, avslutter Henrik Hellesnes.

IKKE «BARE» EN SOLDAT

Å avgjøre om en HV-soldat er god eller dårlig ved å sammenligne vedkommende med en hærsoldat, blir litt som å sammenligne en keeper på fotballbanen med en spiss.

TEKST: Major Karianne Opgård Pedersen FOTO: Tore Ellingsen

Det er spesielt tre ting som fascinerer meg ved Heimevernet.

Først og fremst HV-soldatene. Jeg har selv latt meg lure av et litt lurvete ytre i første møte med en HV-soldat i form av en sliten feltuniform og et utdatert våpen.

Men det er helt til man kommer i snakk med denne visekorporalen som står på vakt, og det viser seg at vedkommende er anestesilege, rektor eller selvstendig næringsdrivende. Da er det lett å bli litt ydmyk.

Vedkommende er altså ikke «bare» soldat, slik som meg. HV-soldatene har i tillegg til den militære grunnutdanningen gjennom fullført førstegangstjeneste en sivil utdanning som gjør at han eller hun kan ganske mye mer enn bare å «ta grop».

Dermed utgjør HV-soldatene en langt mer heterogen masse enn «vanlige soldater», ettersom alle har ulik militær bakgrunn, alder og ulikt sivil yrke.

Dette gjør selvsagt at det kan være mer utfordrende å lede en HV-avdeling, men det fører også til at HV-avdelingene klarer å se en utfordring fra langt flere perspektiver enn i en standard militær avdeling.

– MOTIVASJONEN KOMMER AV SEG SELV
Noen av de aller beste lederne jeg har møtt har vært områdesjefer i Heimevernet. Det er garantert ikke pengene som driver dem – de fleste taper økonomisk på å være borte fra sin primære jobb.

Hva er det da som driver dem? Områdesjefen i Heimevernet har skjønnet HV sin rolle i totalforsvaret. Områdesjefen har

skjønnet hvor viktig hans eller hennes jobb er, og dette til tross for at store deler av Forsvaret for øvrig fremdeles sliter med å forstå HV sin rolle. Videre, når man forstår HV sin rolle i totalforsvaret, tror jeg motivasjonen kommer av seg selv. Det er ingenting som gir større motivasjon til å slåss – med livet som innsats – enn å vite at dersom du feiler er prisen å betale det aller kjæreste du har.

ULIKE ROLLER I EN KONFLIKT
HV-soldaten er ikke en konkurrent til hærsoldaten.

Disse to soldatene er tiltenkt ulike roller i en konflikt. Å avgjøre om en HV-soldat er god eller dårlig ved å sammenligne vedkommende med en hærsoldat, blir litt som å sammenligne en keeper på fotballbanen med en spiss; man forventer ulike

egenskaper av disse to spillerne, men de har likevel avgjørende roller i den samme kampen.

Spissen kan på mange måter sies å være Hæren; spissen skal vinne duellene og være på riktig sted til riktig tid. Keeperen er Heimevernet; HV er klare hvis spillerne ute slipper angrepet gjennom. Vi vokter det kjæreste vi har, alltid, og er klare dersom et angrep skulle komme seg forbi spillerne ute på banen.

– ALLE VET HVOR DE SKAL MØTE
Evnen til å tenke beredskap i enhver handling er den andre tingen som gjør at jeg virkelig har troa på Heimevernet.

Når man har begrensede ressurser i form av både treningsdager og penger, krever det at når det skal øves så må det ha en hensikt som er gjennomtenkt. Heimevernsområdene øver ofte på akkurat det de skal gjøre i en krise-/krigssituasjon, og jeg opplever at fokuset på å være mest mulig klar til strid på alle nivåer gjennomgår hele organisasjonen. Øvelser blir brukt til å trene stridstek-

nikk og militære ferdigheter, men også til å gjøre faktiske forberedelser til det utenkelige gjennom stillingsarbeider og forhåndslagring av kritiske avhengigheter. Dette innebærer også harde prioriteringer av personell, materiell, utdanning og økonomi.

Om oppdraget kommer i morgen, trenger ikke Heimevernet å leke noen stollek for å bli klar – de er klare allerede.

– HV DRIKKER MYE KAFFE
Den tredje tingen som engasjerer meg ved Heimevernet er fokuset på å skape og å pleie relasjoner i fredstid, vel vitende om at disse kan bli nødvendige i et krise-/krigsscenario.

HV drikker mye kaffe – som igjen fører til en lang liste med bekjenskaper. Jeg tror, helt ærlig, at den med størst nettverk vinner.

Jeg opplevde arbeidsmiljøet i HV som gjennomgående godt. Heimevernet er en hierarkisk militær organisasjon med den samme militære skikk og bruk som i

resten av Forsvaret. Det er en stor organisasjon, men med en overraskende flat struktur. Denne strukturen passer godt i HV, og jeg tror den fører til at veldig mange føler seg inkludert, sett, hørt og ivaretatt.

Jeg har jobbet som kompanisjef i Hærens produksjonsstruktur og har brukt en del av tiden min på å informere nye rekrutter i Forsvaret om at verneplikten også innebærer tjeneste i Heimevernet etter at de har dimittert fra førstegangstjenesten.

Jeg merker at det fremdeles er en del fordommer mot HV, spesielt blant yngre, men faktisk også blant eldre offiserer i Hæren. Jeg jobber aktivt med å spre fakta og kunnskap om Heimevernet til undergitte, sideordnede og overordnede i Hæren – for å fortelle om hvilken flott organisasjon keeperen representerer. Som hæroffiser er jeg stolt av Heimevernet vårt!

Innlegget sto først på trykk i boka Kortreist beredskap.

NYE MASKINGEVÆR TIL HV - PÅ REKORDTID

Ett av de raskest gjennomførte materiellinvesteringsprosjektene i Heimevernet noen sinne er på vei ut til soldatene.

TEKST: Johannes Hobæk, utviklingsoffiser på Heimevernets våpenskole

Forsvarsdepartementet (FD) besluttet 29. mars 2022 at det skal anskaffes nye maskingevær for å styrke Forsvarets kapasitet innen hånd- og avdelingsvåpen. Prosjekt 1127 «Avdelingsvåpen til Forsvaret» skal anskaffe middelstungt maskingevær av typen Minimi 7,62 MK3 med tilhørende sikter til deler av Heimevernet. Våpnene skal erstatte MG-3 i både innsatsstyrkene og områdestrukturen til Heimevernet. Prosjektet skal ferdigstilles i 2023.

Hensikten med prosjektet er å sikre at Forsvarets avdelingsvåpen fungerer optimalt og kan gi den effekt som kreves for gjennomføring av oppdrag, og derigjennom sikre vår evne til å innfri nasjonale og internasjonale forpliktelser i tråd med styrkemålsbeskrivelsene.

Anskaffelsen er inngått med den belgiske produsenten Fabrique Nationale i Herstal Belgia. Fabrique Nationale, også kalt FN, er Europas største eksportør av militære håndvåpen. FN har tidligere levert lett maskingevær (Minimi 5,56) til Forsvaret. Med i konkurransen var US Ordnance som leverte M60E6 – en modernisert versjon av M60 – produsert av USO i USA samt SIG Sauer LMG 7,62(,) produsert av SIG Sauer i USA.

Minimi 7,62 MK3 fra FN Herstal vant konkurransen og ble valgt til Forsvarets nye

middelstunge maskingevær. Forgjengerne (MK1 og MK2) har vært benyttet av over 70 nasjoner i stort sett alle verdens krigsteater siden 1970. Dette er derfor ett av verdens mest «combat proven» maskingevær. Minimi 5,56, som vi allerede har, er i bruk av enda flere nasjoner. Sikter leveres fra Elcan og har 1,5-6 ganger forstørrelse. Dette er solide og gode sikter med hurtig omstiller og retikkel for 7,62 mm ballistikk.

I mai ble Forsvarets første instruktørkurs på nytt maskingevær gjennomført på Elverum. Her deltok HV med fire instruktører. I høst har HV gjennomført tre egne instruktørkurs på Dombås. Neste år skal instruktørene fra kursene gjennomføre omvæpningskurs i sine respektive distrikter for et stort antall maskingeværskyttere.

I september gjennomførte Forsvarsmateriell, Forsvarets logistikkorganisasjon og Heimevernets våpenskole mottakskontroll på første batch av Heimevernets nye maskingevær i Fabrique Nationale sine lokaler i Belgia. Det ble gjennomført en rekke kontroller av blant annet funksjon, presisjon, ildhastighet, belt pull, kammer, pipe og tennstempel. Våpenet trekker ammunisjonsbånd med et ekstra vektlodd

på fem kilo uten problemer. Disse våpnene er på vei til Norge. Andre og siste batch planlegges levert innen jul.

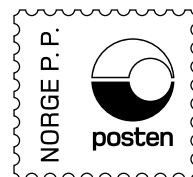
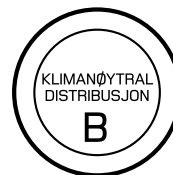
Reglement og tekniske håndbøker er utarbeidet, og systemet er nå godkjent til bruk i HV. Innføringsskriv er sendt til samtlige HV-distrikter og inneholder informasjon om teknisk og forvaltningsmessig godkjenning, utrullingsplan, innleveringsplan (MG-3) og plan for utdanning og kurs.

Dette er ett av de raskest gjennomførte materiellinvesteringsprosjektene i Heimevernet noen sinne. Prosjektet ble initiert i mars. Deretter ble konseptfasen og forprosjektfasen (planleggingsfasene) gjennomført på to måneder og kontrakt signert før sommerferien. Utleveringen starter i løpet av første kvartal 2023. Deretter leveres det fortløpende til de distriktene som skal ha det nye våpenet.

Hvis vi lykkes med dette, vil det ta cirka ett år fra prosjektet ble initiert til sluttbruker har fått utlevert samtlige systemer, og fått utdanning. Dette er slettes ikke verst, når man til sammenligning vet at gjennomsnittstiden på materiellprosjekter i Forsvaret er sju til ni år.

Stor takk til både Forsvarsmateriell, Forsvarets logistikkorganisasjon og Hæren som har støttet HV i prosjektet.

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

**FØLG OSS PÅ
SOSIALE MEDIER**

HEIMEVERNET
